

Analyzing the Economic Effects of Trade Sanctions on Iran's Tourism Industry

Ali Movahed *

Associate Professor, Department of Tourism, Faculty of Geographical Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran

Muslem Ghasemi

Assistant Professor, Department of Tourism, Faculty of Geographical Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran

Hamed Kermanian

M.A. in Tourism, Department of Tourism, Faculty of Geographical Sciences, Kharazmi University, Tehran, Iran

Extended Abstract

1. Introduction

Tourism, as a transnational practice with political, economic, social, and moral consequences, moves beyond the priorities and motivations of general travel (Antonio, 1403: 14). That's because, on the one hand, politics and political change affect how tourism develops in a

*Corresponding Author: movahed@khu.ac.ir

How to Cite: Movahed, A. , Ghasemi, M. and Kermanian, S. H. (2026). Analyzing the economic effects of trade sanctions on Iran's tourism industry. *Tourism Management Studies*, 20(72), 133 - 176. doi: [10.22054/tms.2025.83166.3005](https://doi.org/10.22054/tms.2025.83166.3005)

destination and, on the other, tourism has political consequences that are international and/or domestic in scope (Hall, 2010).

Therefore, the study of tourism as a political and social activity in international studies places it at the center of international relations (Antonio, 1403: 15).

Some sanctions can lead to restrictions on transnational mobility and on international investments in the tourism and hospitality industries (Farmaki, et al., 2015; Ivanov et al., 2017). The implications of sanctions are that the sanctioned country may be forced into acute financial and political dependency on 'friendly nations' (Alipour & Kilic, 2005), which further restricts its capacity to normalize political relations with sanctioning countries while also reinforcing certain images of the country in its politics.

Tourism is directly and indirectly affected by sanctions. Indirect effects usually arise from actions that impact firms in the tourism supply chain, e.g., the availability of spare parts for passenger planes, or from financial actions that affect the capacity to use US dollars or to attract investments for projects (Seyfi & Hall, 2019).

Iran possesses significant tourism potential, yet its tourism industry has been severely impacted by political factors and international sanctions following events such as the 1979 Islamic Revolution and the Iran-Iraq War (Butler & Suntikul, 2017; Hall, 2005). Sanctions have restricted foreign investment and financial transactions, creating a perception of insecurity (Pratt & Alizadeh, 2018; Seyfi & Hall, 2018). This research aims to explore the economic effects of these sanctions on Iran's tourism sector.

2. Literature Review

Sanctions are a widely used foreign policy tool in international relations, but there is no widely agreed-upon definition. They can have both positive and negative meanings, with legal sanction legitimizing the law as a normative statement, and often involving punishment for deviant behavior (Hagemejer et al., 2020).

Sanctions regimes usually include a mix of sanctions. These can be broadly divided into economic and financial sanctions and non-economic sanctions. Economic sanctions are usually the most important sanctions imposed on a country. They imply ‘the deliberate, government-inspired withdrawal, or threat of withdrawal, of customary trade and financial relations’ (Hufbauer et al., 1990). As Crawford (1999) well states, the target of sanctions may be simply the “state,” but sanctions are better understood if targets are disaggregated.

To investigate the economic effects of tourism, Pratt & Alizadeh (2018) estimated the impact of lifting sanctions on Iran's tourism and economy using a multi-sector computable general equilibrium (CGE) model for a country. As Song, Dwyer, Lee, and Kao (2012) noted, the CGE method is the most accurate means of understanding the economic effects of tourism (Song et al., 2012).

CGE models are becoming the accepted method for analyzing the economic impacts of tourism. They have been used in various applications. These include economic impacts of changes in inbound tourism (Adams & Parmenter, 1992; Meng, 2014); the economic impacts of tourism crises (Blake & Sinclair, 2003; Pambudi, McCaughey, & Smyth, 2009); the economic impact of special events (Li & Jago, 2013; Madden, 2002) and the economic impacts of economic policy, such as taxation issues (Forsyth, Dwyer, Spurr, &

Pham, 2014), poverty alleviation (Blake, Arbache, Sinclair, & Teles, 2008) and climate change (Berrittella, Bigano, Roson, & Tol, 2006). On this basis, Pratt & Alizadeh (2018) presents a model that identifies four areas in which the impact of sanctions can be perceived: macroeconomic, direct, indirect, and induced. At the macro level, economic sanctions impact both the supply and demand sides of the economy. The psychological effects of sanctions, through creating a negative image of Iran and restricting tourism demand, will result in lower tourist arrivals. Trade sanctions, including a ban on foreign direct investment and international trade, will reduce employment and exports. Concurrently, financial sanctions against Iranian banks and financial companies will lower economic growth by slowing consumer demand. The direct economic impacts refer to sanctions' effect on the supply and demand of tourism-oriented industries. The indirect economic impacts relate to sanctions on tourism-supporting industries. As a consequence, the sanctions can have both income and distributional effects.

Therefore, in accordance with the described conceptual components and the structure and relationships between the questions, and inspired by a combination of the two models of Seyfi & Hall (2020) and Pratt & Alizadeh (2018), we explore the influential categories in the field of research questions, and in order to reach the answers and fulfill the goals of the research, we model and analyze the findings.

3. Research Methodology

The research focuses on the impact of financial sanctions on Iran's tourism industry. The methodology is based on a qualitative model and an inductive strategy, with semi-structured interviews used to collect primary data. The sample size was determined by 20 experts in the tourism industry. Descriptive statistics indicators were used to

examine demographic characteristics, with 90% of the sample being men. The study found that financial sanctions were the most frequent, with 234 frequencies, and commercial sanctions had the lowest frequency.

4. Findings

The study found that 24% of codes in the "social actions" category refer to social actions, with 47% referring to "fragility of peace and stability," 68% referring to "decrease in motivation for tourists to travel to Iran," and 32% referring to "inflationary pressures." In the "trade sanctions" category, 21% of codes refer to political actions, with 79% referring to "prohibition of foreign investment." The analysis of "financial sanctions" showed that 33% of codes refer to financial sanctions, with 55% referring to "sanctions of individuals and companies." These responses relate to various factors, such as economic growth, national income, service prices, and market shrinking.

5. Conclusion

The study reveals that sanctions on Iran have a significant impact on tourists' attitudes, with financial sanctions being the most influential. The study found that sanctions have both positive and negative effects on tourism, including negatively impacting the destination's business image, severely restricting international travel, causing financial investment and supply chain disruptions, and leading to economic and personal problems. The relationship between sanctions and tourism is influenced by travel bans, restricted mobility, the development of negative and unstable images of the destination, market contraction, and responses to sanctions. The study also highlights the need to examine the relative resilience of different markets to sanctions, such as leisure, compared to VFR and business travel. The authors suggest

that future studies explore how and why different sanctions operate and the extent to which tourism is consciously targeted in sanctions policies. This will help to understand the long-term effects of sanctions on tourism development in sanctioned destinations.

Keywords: Tourism, tourism economy, mental Image of the destination, international sanctions, trade sanction

تحلیل آثار اقتصادی تحریم‌های تجاری بر صنعت گردشگری ایران

دانشیار گروه گردشگری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران	علی موحد *
استادیار گروه گردشگری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران	مسلم قاسمی
کارشناسی ارشد رشته گردشگری، دانشکده علوم جغرافیایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران	سید حامد کرمانیان

چکیده

تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران، رشد اقتصادی کشور و بخش گردشگری را تحت تأثیر قرار داده است. هدف از این پژوهش، بررسی شاخص‌های آثار اقتصادی تحریم‌های تجاری بر صنعت گردشگری ایران است. پژوهش حاضر از حیث هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، توصیفی-کیفی و مطالعات میدانی و از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاری با خبرگان صنعت گردشگری و مهمان‌نوازی ایران، شامل مدیران ارشد متخصص در امور گردشگری، میراث فرهنگی، اساتید دانشگاه‌ها با روش گلوله‌برفی است. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار MAXQDA استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد تعداد ۲۶ کد اولیه از میان ۷۰۲ بخش از مصاحبه‌ها شناسایی شده و ۴ مؤلفه‌ی اصلی استخراج شد. از مؤلفه‌های اصلی ۱۰ مقوله طبقه‌بندی گردید. یافته‌ها نشان می‌دهد از میان عوامل مؤثر بر تحریم‌ها بر ذهنیت گردشگران ورودی به ایران، مقوله‌ی تحریم‌های مالی با تعداد ۲۳۴ کد در رتبه‌ی اول است، مقوله‌ی اقدامات اجتماعی در رتبه‌ی دوم و مقوله‌ی اقدامات سیاسی در رتبه‌ی سوم قرار دارد و همچنین، مقوله‌ی تحریم‌های تجاری در رتبه‌ی آخر قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد تحریم‌ها بر تصویر تجاری مقصد تأثیر منفی می‌گذارد، سفرهای بین‌المللی به شدت محدود می‌شود، سرمایه‌گذاری مالی و زنجیره‌ی تأمین مختل می‌شود. همچنین، این تجزیه و تحلیل نشان می‌دهد که از نظر تاریخی، کشورهای چون ایران که در معرض تحریم قرار می‌گیرند، مقاصد اصلی گردشگری یا بازارهای مولد گردشگری نیستند، گردشگری اغلب بخش مهمی از اقتصاد آن‌ها است.

کلیدواژه‌ها: گردشگری، اقتصاد گردشگری، تصویر ذهنی مقصد، تحریم‌های بین‌المللی، تحریم تجاری.

مقدمه

امروزه صنعت گردشگری یکی از فعالیتهای مهم اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در جهان محسوب می‌شود که بر روند رشد و توسعه‌ی کشورها خصوصاً کشورهای در حال توسعه تأثیر مثبتی دارد. گردشگری به‌عنوان یک عمل فراملی با پیامدهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و اخلاقی، موجب می‌شود تا این پدیده فراتر از اولویتهای انگیزه‌های سفر عمومی بازتعریف شود (Antonio, 2024:14). از یک سو، سیاست و تغییر سیاسی بر چگونگی توسعه گردشگری در یک مقصد تأثیر دارد و از سوی دیگر، گردشگری پیامدهای سیاسی دارد؛ بنابراین، این موارد دامنه‌ی سیاسی بین‌المللی یا داخلی گردشگری هستند (Hall, 2010). لذا مطالعه‌ی گردشگری به‌عنوان یک فعالیت سیاسی و اجتماعی در مطالعات بین‌المللی، گردشگری را در مرکز مطالعات روابط بین‌الملل قرار می‌دهد. (Antonio, 2024:15)

گردشگری و سیاست بسیار درهم آمیخته شده‌اند (Butler et al., 2017; Hall, 2005) و تحریم‌ها به‌عنوان یک ابزار سیاسی، بخش‌های صنعت گردشگری را مورد توجه قرار داده است. امروزه تحریم‌های اقتصادی جنبه‌ی سیاسی پیدا کرده است. برخی از تحریم‌ها به معنای اعمال محدودیت برای محدود کردن تحرک فراملی و همچنین، محدود کردن سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی در صنعت گردشگری و مهمان‌نوازی است (Farmaki, Altinay et al., 2015; Ivanov, Sypchenko et al., 2017). یکی از مفاهیم تحریم‌ها این است که کشور تحریم شده ممکن است مجبور به وابستگی شدید مالی و سیاسی به «ملت‌های دوست» شود (Alipour & Kilic, 2005) که فقط ظرفیت آن‌ها را برای عادی‌سازی روابط سیاسی با کشورهای تحریم‌کننده محدود می‌کند و همچنین، تصاویر خاصی را از لحاظ سیاسی تقویت می‌نماید. بنابراین، این امر نه تنها بر تبلیغ این مقصد گردشگری، بلکه بر جذابیت آن برای سرمایه‌گذاری و اشتغال خارجی تأثیر می‌گذارد (Altinay & Bowen, 2006). عدم رشد یا کاهش ورود گردشگران، همراه با کاهش بازده اقتصادی و کوچک شدن بازار از پیامدهای مخرب است (Alipour & Kilic, 2005). با این وجود، اگرچه در این شرایط توسعه گردشگری در مقایسه با مقصد

«عادی» به آن اندازه موفق نیست، اما برخی از محققان استدلال می‌کنند که از نظر حجم، سهم بازار و سرمایه‌گذاری توسعه گردشگری در کشورهای تحریم‌شده با توجه به خارج شدن از مقاصد با مسیرهای مغلوب و قرار نگرفتن به‌طور گسترده در معرض گردشگری انبوه، پتانسیل بسیار زیادی دارد.

مطالعات نشان می‌دهد صنعت گردشگری به‌طور مستقیم و غیرمستقیم تحت تأثیر تحریم‌ها قرار می‌گیرد. اثرات مستقیم شامل محدودیت در تحرکات اتباع بین کشورها و همچنین، محدودیت در شرکت‌ها، مانند شرکت‌های هواپیمایی یا مشاغل اقامتی که در یک کشور دیگر فعالیت می‌کنند است. تأثیرات غیرمستقیم معمولاً ناشی از اقداماتی است که بر شرکت‌هایی که بخشی از زنجیره تأمین گردشگری هستند تأثیر می‌گذارد، به‌عنوان مثال در دسترس بودن قطعات یدکی برای هواپیماهای مسافربری و یا اینکه شرکت‌هایی که ماهیت مالی دارند، می‌توانند بر ظرفیت استفاده از دلار آمریکا یا جذب سرمایه برای پروژه‌ها تأثیر گذارند (Seyfi & Hall, 2018).

یکی از کشورهای مورد تحریم ایران است که بیشترین تحریم‌ها را متحمل شده است. موقعیت ایران در تقاطع کشورهای بزرگ آسیایی، خاورمیانه‌ای و اروپایی و مسیرهای تجاری (به‌عنوان مثال جاده ابریشم) یک منبع میراث غنی برای گردشگری فراهم کرده است. باستان‌شناسی، میراث فرهنگی، سنت‌ها و میراث طبیعی از جمله دلایل اصلی جذب بازدیدکنندگان ورودی است (Khodadadi, 2016). با وجود این ثروت از منابع گردشگری، ایران نتوانسته است سهم قابل توجهی از ورود گردشگران بین‌المللی را به‌دست آورد؛ در حالی که در مقایسه با کشورهای مشابه در منطقه، ایران طی سال‌های ۱۹۶۷-۱۹۷۷ به‌عنوان مهم‌ترین مقصد گردشگری در خاورمیانه شناخته می‌شد (Morakabati, 2011). کشور ایران با توجه به دارا بودن جاذبه‌های گردشگری، ظرفیت و پتانسیل بسیار بالایی در جذب گردشگر دارد که به‌واسطه‌ی تحریم‌ها نتوانسته است با توجه به موقعیت خود سهم قابل‌ملاحظه‌ای از بازار گردشگری دنیا را کسب کند.

بحران‌های بعد از ۱۹۷۹ (تحریم‌های آمریکا پس از انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۷۵)، پیامدهای جنگ ایران و عراق (۱۹۸۸-۱۹۸۰) و مجادلات بر سر تحولات هسته‌ای ایران

که منجر به تحریم‌های اقتصادی شد، صنعت ایران را تحت تأثیر قرار داد. مجادله‌های سیاسی موجب تصویرسازی منفی از ایران در بسیاری از بازارهای مهم گردشگرساز شد و سابقه‌ی طولانی گردشگری و میراث غنی آن را پنهان کرد. چندین عامل دیگر در مقایسه با همسایگان، مانع توسعه‌ی گردشگری ایران شده است؛ این موارد شامل تنش‌های سیاسی با ایالات متحده، اتکای بیش از حد به درآمدهای نفتی، بی‌ثباتی سیاسی و تحولات در خاورمیانه و مدیریت ضعیف است. با این حال، تحریم‌ها بیشترین تأثیر مستقیم و غیرمستقیم را در صنعت گردشگری ایران داشته است، از جمله ممنوعیت سرمایه‌گذاری خارجی در گردشگری و مهمان‌نوازی، ممنوعیت معاملات مالی با بانک‌های ایرانی، ممنوعیت خرید هواپیما و لوازم‌یدکی و اثرات منفی غیرمستقیم روان‌شناختی تحریم‌ها به صورت عدم امنیت و خطر ادراک شده (Pratt & Alizadeh, 2018; Seyfi & Hall., 2018).

ایران تلاش کرد تا تحریم‌های متوالی را پشت سر بگذارد، این امر، به‌ویژه از آنجا که تقویت گردشگری ورودی و نقش‌های اقتصادی و فرهنگی آن از اهداف مشترک مورد حمایت دولت‌های مختلف در ایران مدرن بوده است، بسیار قابل توجه است (Mozaffari et al., 2017). سیاست‌های اتخاذشده برای دور زدن تحریم و از سوی دیگر، مذاکره برای رفع تحریم آمریکا در چندین سال اخیر، ضرورت بررسی این فرآیند و تأثیرگذاری بر صنعت گردشگری با توجه به تحولات جهانی و منطقه‌ای، شکاف تحقیقاتی این پژوهش است.

از جمله سیاست‌های پشت سر گذاردن تحریم‌ها، ارزان‌قیمت کردن صنعت گردشگری بوده است. ایران می‌تواند مقصدی ارزان برای کشورهای با ارزش ارزی بالا باشد که عاملی موفق در جذب گردشگر از کشورها است (اکبرنتاج و میرتقیان، ۲۰۱۳)؛ لذا در تناسب با شرایط و موقعیت مسئله‌ای موجود در وضع کنونی صنعت گردشگری ایران بعد از لغو تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل و افزایش تحریم‌های یک‌جانبه ایالات متحده و در حوزه‌ی نظری مورد بحث، ساختار سیستمی مسئله‌ی پژوهش در بستری توصیفی و در قالب الگوی کیفی صورت‌بندی می‌شود و در مقام پاسخ به این پرسش کلیدی بر خواهد آمد که: تحریم‌های تجاری چه تأثیری بر صنعت گردشگری ایران می‌گذارند؟ هدف از

انجام این پژوهش تبیین تأثیر اقتصادی تحریم‌های آمریکا به خصوص تحریم‌های ثانویه بر صنعت گردشگری ایران است.

بنابراین، این مطالعه به بررسی رابطه‌ی پیچیده بین تحریم‌ها و گردشگری در ایران می‌پردازد. ابتدا ژئوپلیتیک تحریم‌ها به همراه فضای جغرافیایی معاصر ادبیات تحریم در گردشگری و قدرت رژیم‌های تحریم مورد بحث قرار گرفته و به دنبال آن، روش تحقیق و سپس، ادبیات فعلی تحریم‌ها و گردشگری به صورت موضوعی بررسی می‌شود. یافته‌های این مطالعه به ایجاد یک تصویر ترکیبی از تحریم‌ها و نتیجه‌گیری درباره‌ی پیامدهای آن‌ها کمک می‌کند.

۲. ادبیات پژوهش

گردشگری با سیاست جهانی نزدیک است و می‌تواند بر دیپلماسی بین‌المللی تأثیر بگذارد (Butler et al., 2017). گردشگری، همان‌طور که شامل جابه‌جایی مردم از کشوری به کشور دیگر در حوزه‌های فضایی مختلف است، دارای پیامدهای سیاسی است. تحریم‌ها زمانی که آزادی حرکت جغرافیایی افراد را محدود می‌کنند، به عنوان محدودیت‌های سفر طبقه‌بندی می‌شوند. پایگاه داده‌ی تحریم‌های جهانی^۱، دو نوع تحریم سفر را مشخص می‌کند: (۱) محدودیت‌های سفر برای افراد به کشور فرستنده و (۲) سفر از کشور تحریم‌کننده به کشور تحریم‌شده؛ تأثیرات نهایی محدودیت در رفتار سفر به اهداف کشورها یا مؤسسه‌های تحریم‌کننده بستگی دارد (Seyfi & Hall, 2020).

تحریم‌ها یکی از پرستفاده‌ترین ابزارهای سیاست خارجی در روابط بین‌الملل است. اصطلاح «تحریم» هیچ تعریف مشترک مورد توافق ندارد. این اصطلاح می‌تواند به طور هم‌زمان مفهوم مثبتی داشته باشد، همان‌طور که کسی از «مجازات قانونی» به معنای اعطای مشروعیت قانون به عنوان یا گزاره‌ی هنجاری صحبت می‌کند. با این حال، در بیشتر مواقع این مفهوم، مفهوم منفی مجازات یا مجازات رفتار انحرافی را در بردارد (Hagemeyer et al., 2020).

1. Global Sanctions Data Base (GSDB)

استفاده‌ی گسترده از تحریم‌های اقتصادی و سایر تحریم‌ها یکی از پارادوکس‌های بزرگ سیاست خارجی معاصر است، حتی اگر آن‌ها در حال تبدیل شدن به ابزار سیاست انتخاب بسیاری از سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای جهان پس از جنگ سرد باشند (Brzoska, 2015; Hufbauer et al., 2008; Weiss, 1999). به‌طور کلی، دفاع از تصویب تحریم‌ها به‌عنوان یک ابزار سیاست خارجی، با این انتظار پیش‌بینی شد که تحریم‌ها جایگزینی برای استفاده از زور ارائه دهند (Lucena Carneiro & Apolinário Jr, 2016).

یکی دیگر از عناصر پیچیده‌تر در درک تعریف و کاربرد تحریم‌ها این است که تشخیص اینکه آن‌ها فقط در حوزه‌ی اقتصادی اعمال نمی‌شوند و یا اینکه فقط به‌صورت دولتی اعمال نمی‌شود، بسیار حائز اهمیت است. اگرچه به‌طور کلی با عنوان تحریم شناخته می‌شود، همچنین می‌تواند توسط سازمان‌های بین‌المللی و داخلی، اتحادها، شرکت‌ها، دانشگاه‌ها، شهرداری‌ها یا اشخاص تحریم شود. در واقع، چنین اقداماتی علیه دولت آفریقای جنوبی در دوران آپارتاید حیاتی بود و همچنان یک محل قابل توجه مانند جنبش تحریم بدون خشونت، تحریم و تحریم‌ها^۱ برای حقوق فلسطین است. با این حال، لازم به ذکر است که در چنین مواردی ظرفیت ترویج یا فعالیت هنوز توسط قوانین و سیاست‌های کشور فرستنده محدود می‌شود و در برخی موارد، با توجه به پتانسیل اعمال برون‌مرزی قوانین داخلی حالت هدف در مورد جنبش BDS نیز به نظر می‌رسد تحریم‌هایی علیه تحریم‌ها وجود دارد. رژیم‌های تحریم معمولاً ترکیبی از انواع مختلف تحریم‌ها هستند. به‌طور کلی، این موارد را می‌توان به دسته‌ی تحریم‌های اقتصادی و مالی و تحریم‌های غیراقتصادی تقسیم کرد.

تحریم‌ها اغلب به‌طور خاص بر مبنای بهبود حقوق بشر اعمال می‌شوند (Peksen, 2009). اما بیشتر هدف‌های اصلی از تحریم، با نیت اقتصادی و سیاسی است. به‌طوری‌که پکسن (۲۰۰۹) به بررسی تجربی از تأثیرات تحریم‌ها بر حقوق تمامیت جسمی شهروندان در کشورهایی که تحت تحریم اقتصادی هستند برای دوره ۲۰۰۰-۱۹۹۱ می‌پردازد. وی

1. BDS

نشان می‌دهد تحریم‌های اقتصادی، احترام دولت به حقوق تمامیت جسمی، از جمله آزادی از ناپدید شدن، قتل‌های غیرقضایی، شکنجه و زندان سیاسی را بدتر می‌کند. وی همچنین اظهار داشت که تحریم‌های چندجانبه تأثیر منفی کلی بیشتری نسبت به تحریم‌های یک‌جانبه بر حقوق بشر دارند. در یک مطالعه‌ی مشابه، وود (۲۰۰۸) رابطه‌ی بین تحریم‌های اقتصادی و سرکوب حقوق بشر توسط دولت را بررسی می‌کند. وی با استفاده از ادبیات انتخاب عمومی و محدودیت‌های نهادی، استدلال می‌کند که اعمال تحریم‌های اقتصادی با تشویق مقامات برای افزایش سرکوب، بر شرایط حقوق بشر در کشور هدف تأثیر منفی می‌گذارد. هال (Hall, 2005) نیز تحریم‌ها را نوعی دیپلماسی «هویج و چماق» در برخورد با تجارت و سیاست بین‌الملل تلقی می‌کند و همچنین به دلیل تأثیر مخربی که می‌توانند بر جمعیت غیرنظامی بی‌گناه داشته باشند، به دلیل تأثیرگذاری بیش‌ازحد مورد انتقاد قرار می‌دهد.

تحریم‌های اقتصادی معمولاً مهم‌ترین تحریم‌ها علیه یک کشور است. آن‌ها «خروج عمدی، الهام گرفته از دولت یا تهدید به عقب‌نشینی از روابط تجاری و مالی عرفی» را نشان می‌دهند (Hufbauer et al., 1990). همان‌طور که کرافورد (Crawford, 1999) به خوبی بیان می‌کند هدف تحریم‌ها ممکن است به سادگی «دولت» باشد، اما در صورت تفکیک اهداف، تحریم‌ها بهتر درک می‌شوند.

تحریم‌های اقتصادی در تقسیم‌بندی کلی شامل تحریم‌های تجاری و مالی است (Hufbauer et al., 2007; علوی، ۱۳۹۳). موفقیت تحریم به‌همراهی و درجه‌ی مشارکت کشورهای تحریم‌کننده بستگی دارد؛ از این نظر تحریم اقتصادی به سه گروه همه‌جانبه، چندجانبه و یک‌جانبه تقسیم می‌شود (Hufbauer et al., 2007). تحریم یک‌جانبه خود به دو نوع اولیه و ثانویه (فراسرزمینی) تقسیم می‌شود. استفن پرات (۲۰۱۸) مدلی را ارائه می‌دهد که بر اساس آن تأثیر تحریم‌ها در چهار زمینه قابل درک می‌باشد که شامل اقتصاد کلان، تأثیرات مستقیم، تأثیرات غیرمستقیم و تأثیرات ناشی از آن است (Pratt, 2018).

تحریم‌های مالی یا قطع خدمات مالی به اشخاص حقیقی و حقوقی مورد هدف بر اساس نهادهای مالی به سه حوزه‌ی بانکی، بیمه و بازار سرمایه تقسیم‌بندی می‌شود. «تحریم بانکی عبارت است از مجموعه سیاست‌ها، مقررات و اقداماتی که به منظور قطع یا کاهش روابط بانک‌های یک یا چند کشور با بانک‌های هدف (تحت تحریم) به کار گرفته می‌شود» (Katzman, 2011). با توجه به وابستگی ارتباطات اقتصادی در عرصه‌ی بین‌المللی به خدمات بانکی متمرکز، تحریم‌های بانکی قوی‌ترین تحریم مالی و اقتصادی است و ممکن است موجب مشکلات تجاری در کشورهای هدف شود (Hafbauer, 2007). تحریم‌ها در مسیرهای ارتباطی سوئیفت^۱ لنگر انداخته و از این واقعیت که پرداخت‌های فراملی به نقاط عبور محدود و سوءاستفاده می‌کنند. در حال حاضر، سوئیفت حدود ۸۰٪ از پرداخته‌های بین‌بانکی جهانی را تسهیل می‌کند و به «یک گذرگاه اجباری برای سازمان‌های مالی در سراسر جهان» تبدیل شده است (Scott & Zachariadis, 2012).

بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران بیش از سایر ذی‌نفعان به بازار حساس است. زیرا ذی‌نفعان بخش خصوصی به ثبات مالی، دستمزد و پایداری اقتصادی علاقه‌مند هستند. حمایت و همکاری جامعه‌ی محلی اغلب برای این اهداف ضروری است و مسیر دستیابی به اهداف تجاری و اقتصادی اغلب ممکن است شامل حفظ دارایی‌های طبیعی ضروری، اساسی برای محصول گردشگری و حفظ روابط خوب با جوامع مجاور یا متأثر از ابتکار گردشگری باشد (Ashley, Roe et al., 2002; Hawkins & Mann, 2007; Wearing & McDonald, 2002).

اثرات ناشی از تحریم‌ها بر ثبات سیاسی در هنگام تعیین تصویر مقصد در مناطق تولیدکننده‌ی گردشگر و امنیت واقعی و قابل‌درک گردشگران بسیار مهم است (Avraham & Ketter, 2017; Hall, 2002). ثبات و امنیت سیاسی پیش‌نیاز بازدید گردشگر است. اگر گردشگران فرصت‌های جایگزین تعطیلات را انتخاب کنند که غلبه بر آن‌ها سال‌ها به طول می‌انجامد، می‌توانند بر تصمیم‌گیری گردشگر و انتخاب مقصد

تأثیر بگذارند و نتیجه‌ی منفی اقتصادی قابل توجهی برای مقصد خواهد داشت (Avraham et al., 2017; Hall, 2002).

پیشینه پژوهش

مروری جامع بر ادبیات موجود بر اساس آخرین دستاوردهای علمی در پایگاه‌های معتبر علمی جهان و همچنین، نشریات معتبر داخلی صورت گرفت که نتایج استخراج شده طی دو بخش پیشینه خارجی و داخلی مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد. با جست‌وجو در پایگاه مقالات وب آو ساینس^۱ طی سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۲۰ مطالعات مربوط به حوزه‌ی تحریم‌ها و گردشگری با جست‌وجوی چهار کلیدواژه "sanctions"، "tourism"، "economic impact" و "Iran" از بین مقاله‌های استخراج شده، حدود ۷۸۰۰ کلیدواژه مشخص گردیده که با توجه به تکرارپذیری این کلیدواژه‌ها، ۹۱ کلیدواژه بیشتر از ۱۰ بار در این تعداد از مقاله‌های استخراج شده، مورد استفاده قرار گرفته‌اند. به‌منظور ترسیم نقشه‌ی هم‌رخدادی واژگان در حوزه‌ی تحریم‌ها و گردشگری، ابتدا کلیه‌ی رکوردهای استخراج شده از پایگاه WOS با استفاده از نرم‌افزار VOSviewer بررسی شد.

نام محقق	مدل یا روش استفاده‌شده	نتایج
Mehdi Nejati & Mojtaba Bahmani, 2020	تحقیق سعی کرده است با استفاده از یک مدل CGE منطقه‌ای، اثرات FDI در بخش OIG بر اقتصاد ایران را بررسی کند.	نتایج نشان می‌دهد اگر FDI منجر به سرریز بهره‌وری نشود، باعث بیماری هلندی در اقتصاد ایران می‌شود. تولید و اشتغال در بخش‌های قابل تجارت، کاهش و در بخش‌های غیرقابل تجارت، افزایش یافته است. اگر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بهره‌وری بنگاه‌ها را بهبود بخشد، اثرات بیماری هلندی کاهش یافته یا از بین خواهد رفت. بنابراین، تولید در همه‌ی بخش‌ها بهبود یافته و شاخص قیمت مصرف‌کننده کاهش می‌یابد. در این راستا، ظرفیت جذب بنگاه‌های داخلی نقش مهمی در میزان سرریز فناوری و در نهایت، کاهش تأثیر بیماری هلندی دارد.

نتایج	مدل یا روش استفاده شده	نام محقق
<p>این تحقیق با تحلیل هفت رویداد مربوط به تحریم‌های گردشگری چین در دهه‌ی گذشته، اثرات تحریم‌های گردشگری را بررسی می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که تحریم‌ها می‌تواند تعداد بازدیدکنندگان را به میزان قابل توجهی کاهش دهد. همچنین، تحریم‌های اختلافات غیرسیاسی و تحریم‌های اختلافات سیاسی از نظر شدت و تأثیر متفاوت هستند. همچنین، تحریم‌های غیرسیاسی تأثیرات فوری کوتاه‌مدت دارند، در حالی که تحریم‌های سیاسی تأثیرات پایداری دارند. این مقاله تحریم‌های گردشگری را به‌عنوان یک عامل اصلی خطر در مدیریت مقصد برجسته می‌کند.</p>	<p>رویکرد روایتی بر مبنای مدل‌های محلی</p>	<p>Qionglei Yua, Richard McManus, Dorothy A. Yen & Xiang (Yu, McManus et al.) Li, 2020</p>
<p>یافته‌ها نشان می‌دهد گردشگری تحت تأثیر تحریم‌های تأثیرگذار بر گردشگری و مهمان‌نوازی و تصویر مقصد، مسافرت‌های بین‌المللی را به‌شدت محدود می‌کند و سرمایه‌گذاری‌های مالی و زنجیره‌های تأمین را مختل می‌نماید. تحریم‌های گسترده‌تر ممکن است منجر به مشکلات اقتصادی و شخصی قابل توجهی در مقصد و همچنین، اثرات غیرمستقیم از جمله کاهش ارزش ارز و فشارهای تورمی شود. با این حال، با وجود توسعه تحریم‌های هوشمند و هدفمند، آن‌ها به‌ندرت بر ظرفیت اجباری دولت هدفمند تأثیر می‌گذارند و باعث تغییر رفتار سیاسی می‌شوند. در اقتصادهای مقاومتی در پاسخ به تحریم‌ها، گردشگری داخلی به دلیل کاهش تحرک بین‌المللی اهمیت بیشتری می‌یابد تا توسعه یابد.</p>	<p>بررسی اکتشافی و مرور سیستماتیک</p>	<p>Siamak Seyfi & C. Michael Hall, 2020</p>

نتایج	مدل یا روش استفاده شده	نام محقق
<p>این مطالعه با استفاده از یک‌رشته انضباطی در روابط بین‌الملل و علوم سیاسی و استفاده از لنز جنسیتی به دنبال بررسی تأثیرات جنسیتی تحریم‌های اقتصادی بر توانمندسازی زنان ایرانی در صنعت گردشگری و مهمان‌نوازی کشور است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تحریم‌ها بر جنبه‌های اقتصادی، روان‌شناختی، اجتماعی و سیاسی توانمندسازی زنان تأثیر منفی گذاشته است. آسیب‌پذیری توانمندسازی در جامعه مذهبی-مردسالار ایران را برجسته می‌کند. از آنجا که چنین توانمندی اقتصادی به‌عنوان یکی از عوامل اصلی در توانمندسازی کلی زنان در ایران شناخته شده است، بنابراین تحت تأثیر تحریم‌ها است.</p>	<p>الگوی اکتشافی و کیفی از رویکرد تفسیری با توجه به ماهیت ذهنی و چندوجهی توانمندسازی</p>	<p>Siamak Seyfi, Colin Michael Hall & Tan Vo- Thanh, 2020</p>
<p>این مطالعه نشان می‌دهد چگونه اعمال، لغو و برقراری مجدد تحریم‌ها بر صنعت گردشگری ایران تأثیر گذاشته است. ایجاد یک فضای تجاری که اگرچه صلح‌آمیز است، اما به‌عنوان مکانیزمی برای تسهیل SDG، به وعده‌ی بالقوه‌ی گردشگری عمل نمی‌کند. ارزش مطالعه در دو سهم متمایز است. اول، اینکه گفتمان صلح را از طریق گردشگری گسترش می‌دهد و نقش برجسته‌ی تحریم‌ها را به‌عنوان پدیده‌ای مهم و در عین حال، به‌ندرت در ادبیات گردشگری و صلح بررسی می‌کند. باوجود رشد فزاینده‌ی تحریم‌ها، تحقیقات بسیار محدود صلح را از طریق تحریم‌ها و ارتباط آن با گردشگری و پیامدهای گسترده‌تر برای SDGها بررسی کرده است. دوم، این مفهوم را تقویت می‌کند که ایده‌ی صحیح‌تر صلح برای تحقیقات صلح و گردشگری موردنیاز است، ایده‌ای که بیشتر از عدم وجود خشونت، در مورد حقوق بشر، عدالت و امنیت اجتماعی- اقتصادی و زیست‌محیطی متمرکز است.</p>	<p>رویکرد تحقیق کیفی اکتشافی</p>	<p>Siamak Seyfi, Colin Michael Hall & Tan Vo- Thanh, 2020</p>

نام محقق	مدل یا روش استفاده شده	نتایج
Siamak Seyfi & C. Michael Hall, 2020	روش کیفی استقرایی / تجزیه و تحلیل محتوایی	گشودن گردشگری بین‌المللی ایران در سال ۲۰۱۵ به‌عنوان حمایت از تلاش‌های عناصر آزادیخواه دولت برای ایجاد پل با کشورهای غربی تلقی شد. گردشگری در پاسخ به تحریم‌های جامعی مانند آنچه کشور ایران از ایالات متحده تجربه می‌کند، قادر به انجام آن باشد. تحریم‌ها در ایران، اهمیت تحریم‌ها بر اساس تأثیرات آن‌ها بر گردشگری بین‌المللی و نیز میزان جایگاه سیستم گردشگری در سیستم اقتصادی و حقوقی ایالات متحده برجسته می‌شود. هر دو موضوع در بازاریابی و مدیریت مقصد نادیده گرفته شده‌اند، اما برای درک جریان بین‌المللی سرمایه‌گذاری در گردشگری و همچنین، محدودیت‌هایی که برخی از کشورها در تلاش برای گسترش گردشگری بین‌المللی با آن روبه‌رو هستند، بسیار حیاتی است.
Alireza Emami & Bahram Ranjbarian, 2019	رویکرد ترکیبی از تحلیل محتوای کیفی و تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی	این تحقیق خطر درک‌شده از سفر به ایران به‌عنوان یک مقصد گردشگری را از دیدگاه یک گروه که تجربه قبلی بازدید از مکان را ندارند، بررسی کرده است. نتایج نشان می‌دهد که گردشگران بالقوه، ایران را به‌عنوان مقصدی با انواع مختلفی از خطر، از جمله خطر نقض حقوق بشر، رضایت، لباس نامناسب، جرم و عدم دسترسی به پول نقد، ارتباطات، تأمین رویداد و خطر اجتماعی درک می‌کنند. خطر درک‌شده از نقض حقوق بشر حاکی از برخی پیامدهای منفی بالقوه مانند امکان سوءتعبیر رفتار گردشگر توسط مقامات ایرانی است. خصوصیت بین ایران و کشورهای غربی از انقلاب ۱۹۷۷ باعث ایجاد وجهه‌ی منفی ایران شده است.
Siamak Seyfi, C. Michael Hall & Salar Kuhzady, 2018	تجزیه و تحلیل محتوا، یافته‌های تجربی و موضوعات تحقیقاتی / کانون‌های غالب	این تحقیق نشان داد که با توجه به توافق هسته‌ای ۲۰۱۵، توجه بیشتر به صنعت گردشگری و مهمان‌نوازی در ایران گسترش یافت. پس از لغو تحریم‌ها، محققان و متخصصان ایرانی و بین‌المللی توجه بیشتری را به مطالعه‌ی صنعت گردشگری و مهمان‌نوازی در ایران اختصاص دادند. این می‌تواند با افزایش حمایت دولت از تحقیق، توافق‌نامه‌های مبادله و آموزش بیشتر شود. با وجود مشارکت‌های انجام‌شده و رویکرد جامع اتخاذشده، یافته‌های این مطالعه می‌تواند با توجه به تعدادی از محدودیت‌ها، فرصت‌هایی را برای تحقیقات بیشتر فراهم آورد.

نتایج	مدل یا روش استفاده شده	نام محقق
<p>این تحقیق سیاست خارجی تهاجمی دونالد ترامپ در قبال ایران و خروج از برجام را بررسی و به این نتیجه رسید که توافق هسته‌ای ایران به صنعت گردشگری ایران کمک کرده است. این امر از طریق افزایش قابل توجه گردشگران ورودی به کشور و سرمایه‌گذاری خارجی در زیرساخت‌های مربوط به گردشگری مشهود است. با وجود این تحولات مثبت، ایران همچنان در نبرد منطقه‌ای عظیم، از جمله جنگ در سوریه، عراق و یمن، نقش مهمی دارد و با رقیب اصلی منطقه‌ای خود، عربستان سعودی، تنش‌های فزاینده‌ای را تجربه می‌کند. موضع تهاجمی روزافزون آمریکا در قبال ایران مطمئناً بر مشکلات پیش روی ایران برای یک رفاه طولانی مدت خواهد افزود.</p>	<p>مقاله مروری - انتقادی</p>	<p>Masood Khodadadi, 2018</p>
<p>این مقاله تجزیه و تحلیل مکانیسم‌های مقابله با کشورهای تحت تأثیر تحریم‌های اقتصادی و سیاسی چندجانبه و به‌ویژه چگونگی تعبیه گردشگری در این اقدامات را ارائه می‌دهد. با این وجود، اگرچه گردشگری بین‌المللی ممکن است از تحریم‌ها رنج ببرد، اما گردشگری داخلی می‌تواند برای بخش گردشگری و مهمان‌نوازی اهمیت پیدا کند.</p>	<p>مقاله مروری - انتقادی</p>	<p>Siamak Seyfi & C. Michael Hall, 2018</p>
<p>هدف از این مطالعه، شناسایی این موضوع است که آیا ارتباطی بین تحریم‌های سیاسی و اقتصادی بین‌المللی و بومیایی گردشگری ورودی در روسیه وجود دارد یا خیر. نتیجه گرفته می‌شود که جریان‌های گردشگری ورودی به‌طور قابل توجهی تحت تأثیر تحریم‌های سیاسی و اقتصادی بین‌المللی هستند. جریان «گردشگران واقعی» از کشورهایی که به تحریم‌های بین‌المللی علیه روسیه نپیوسته‌اند، افزایش یافته و از کشورهای عضو آن‌ها کاهش یافته است.</p>	<p>تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای و روش ارزیابی‌های متخصص</p>	<p>R.V. Pyрма, S.Y. Belokonev & S.V. Rastorguev, 2018</p>
<p>یافته‌های تحقیق نشان داد بازار گردشگری روسیه تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد. گردشگری خروجی روسیه در رکود است. جریان‌های گردشگری بسته به چندین عامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در نوسان هستند. کاهش درآمد واقعی، عدم تنظیم فعالیت‌های گردشگری، نقص قوانین، عدم مسئولیت در برابر مشتریان - همه‌ی این عوامل منجر به بحران گردشگری می‌شود. افزایش بیشتر تنش‌ها منجر به کاهش جریان خروجی می‌شود.</p>	<p>تجزیه و تحلیل همبستگی، تحلیل رگرسیون</p>	<p>Dmitry Aleksandrovih KOZLOV, 2018</p>

نام محقق	مدل یا روش استفاده شده	نتایج
Fateh Habibi, Mehran Rahmati & Adel Karimi, 2018	رویکرد GDM	نتایج نشان می‌دهد که تأثیر گردشگری بر رشد اقتصادی مثبت است. بنابراین، برای ایران به نظر می‌رسد که گردشگری در کل از رشد اقتصاد عمومی حمایت می‌کند. نتایج میانگین سهم گردشگری در رشد اقتصادی در استان‌های ایران نشان می‌دهد که خراسان رضوی بیشترین سهم را در رشد اقتصادی داشته، گیلان مقام دوم و اردبیل با بیش از ۱٪ در رتبه سوم قرار دارند و ۲۸ استان دیگر نیز همچنان سهم مثبتی داشته‌اند، اگرچه کمتر از ۱٪ بوده است.
Stephen Pratt & Valiollah Alizadeh, 2018	Computable general equilibrium (CGE) model	این تحقیق برای برآورد تأثیر اقتصادی لغو تحریم‌ها برای گردشگری و اقتصاد گسترده‌تر در ایران، از یک مدل تعادل عمومی قابل محاسبه چندبخشی در کشور استفاده می‌کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که گردشگری باعث تقویت اقتصاد می‌شود. با این‌حال، اثرات توزیع مجددی وجود دارد که منابع را از سایر بخش‌های صادراتی دور می‌کند.
M. H. IMANI KHOSHKHOO, VALIOLLAH ALIZADEH, AND STEPHEN PRATT, 2017	AN INPUT-OUTPUT APPROACH	این پژوهش سهم اقتصادی گردشگری در ایران را با رویکرد داده-ستاندها بررسی کرده و از یک مدل ورودی-خروجی برای محاسبه ضرایب درآمد و ضرایب اشتغال برای ارزیابی سهم اقتصادی فعالیت‌های گردشگری استفاده کرده است. نتایج نشان می‌دهد پتانسیل اقتصادی برای گردشگری وجود دارد و صنعت گردشگری می‌تواند نقش مهمی در تحریک رشد اقتصادی و اشتغال ایفا کند.
Masood Khodadadi, 2016	مقاله مروری - انتقادی	نتیجه‌ی نشان می‌دهد توافق هسته‌ای احتمالی و متعاقب آن نرم شدن روابط با غرب، فرصت‌های بی‌نظیری را برای بخش مهمان‌نوازی در ایران ایجاد خواهد کرد. واضح است که سرمایه‌گذاران خارجی مشتاق کشف بازار دست‌نخورده‌ی ایران هستند؛ زیرا «ایران بزرگ‌ترین اقتصاد برای ورود مجدد به بازارهای بین‌المللی از زمان سقوط اتحاد جماهیر شوروی خواهد بود». البته نباید فراموش کنیم که زیرساخت‌های گردشگری در ایران نسبتاً توسعه نیافته‌اند و از کیفیت پایین خدمات در هتل‌ها و سایر ارائه‌دهندگان خدمات رنج می‌برند. ایران با دولت‌های غربی روابط پیچیده‌ای دارد و از تصاویر منفی در رسانه‌های غربی رنج می‌برد که این کشور را خطرناک و نامهربان معرفی می‌کند. با این‌حال، هنوز راهی وجود دارد که این کشور بتواند به یکی از بازیگران اصلی در منطقه تبدیل شود.

نام محقق	مدل یا روش استفاده شده	نتایج
Ovcharov, A.O., Ismagilova, G.N., Ziganshin, I.I. & Rysayeva, M.A., 2015	رویکرد کینزی	این تحقیق نشان داد در شرایط تحریم، سرمایه‌گذاری‌ها می‌توانند تنها از طریق منابع داخلی و با مکانیزم‌های مشارکت دولت و بخش خصوصی حاصل شوند. باید با توجه زیاد به شکل‌گیری تصویر مثبت گردشگری از مناطق روسیه توسط اقدام خاص دولت و تجارت برای توسعه زیرساخت‌های توریستی در این مناطق پشتیبانی شود. در این صورت، روسیه قادر خواهد بود از مزیت اصلی رقابت - تضادهای طبیعی و فرهنگی - اجتماعی استفاده کند که امکان توسعه انواع گردشگری در مکان‌های مختلف و در تمام فصل‌ها را فراهم می‌آورد.
محمدحسین ایمانی خوشخو، ولی‌الله علیزاده و احمدرضا سلیمانی، ۱۳۹۵	با استفاده از مدل گردش پولی	نتایج نشان می‌دهد یکی از این دلایل را عدم آشنایی مدیران و برنامه‌ریزان و حتی ساکنان مناطق گردشگری به مباحث اثرات اقتصادی و اجتماعی گردشگری و عدم اطلاع و دانش کافی عموم مردم و سرمایه‌گذاران بالقوه از مواهب این صنعت برای استان مازندران دانست. آشنایی با یک برآورد اقتصادی از اثرات فعالیت‌های گردشگری در شهرستان نور می‌تواند بر اهمیت این صنعت در توسعه شهرستان تأکید نماید.
علی اکبر حکم‌آبادی و افسانه دولت‌آبادی ۱۳۹۹	حقوقی و اقتصادی	نتایج تحقیق نشان می‌دهد خروج آمریکا از برجام و بحث بازگشت مجدد تحریم‌ها موجب شده است، بسیاری از فعالان صنایع مختلف نگران این موضوع باشند که آیا تحریم‌ها در روند فعالیتی آن‌ها تأثیرات منفی می‌گذارد یا خیر. صنعت گردشگری نیز از این قاعده جدا نیست و فعالان این حوزه هم نگران آن هستند که تحریم‌های اخیر سیاسی و اقتصادی در دو بخش گردشگری تأثیرات منفی بگذارد؛ یک بخش آن مربوط به ورود گردشگر خارجی است و دومین بخش نیز به توسعه زیرساخت‌های گردشگری برمی‌گردد.
جبار سیف پناهی شعبانی، مهدی دستگردی، نادر رنجبر و رحیم خسرومنش، ۱۴۰۱	برنامه‌ریزی استراتژیک	یافته‌ها نشان داد «بازاریابی»، «تأکید بر گردشگری فعال»، «ارائه‌ی خدمات ضروری»، «خلق تجارب متمایز»، «دور زدن تحریم‌ها»، «جذب سرمایه و توسعه‌ی زیرساخت‌ها» و «تأکید بر برگزاری رویدادهای ورزشی داخلی و بین‌المللی با توجه به موقعیت بین‌المللی ایران در جهان» به‌ترتیب مهم‌ترین استراتژی‌هایی هستند که برای توسعه‌ی گردشگری ورزشی ایران مورد نیاز هستند. نتایج نشان داد، اولین و بزرگ‌ترین اقدامات درزمینه‌ی توسعه‌ی گردشگری ورزشی در ایران، بازاریابی و توسعه گردشگری ورزشی فعال یا گردشگری ماجراجویانه است.

جمع‌بندی از مرور پیشینه‌ی داخلی و خارجی در خصوص عوامل تأثیرگذار بر صنعت گردشگری، نشان می‌دهد تحریم‌ها بر صنعت گردشگری ایران مؤثر است و مؤلفه‌های کاهش ارزش ریال، محدودیت روادید، محدودیت کارت‌های اعتباری و تصویر منفی از مقصد، پرتکرارترین مؤلفه‌های استفاده‌شده در پژوهش‌ها بوده‌اند. متأسفانه تحقیقات داخلی کمتر موضوع تحریم‌ها را در حوزه گردشگری مورد بحث قرار داده‌اند و بیشتر مقالات منتشرشده با مطالعه‌ی موردی ایران پژوهش‌های بین‌المللی است. با این حال، این تحقیق در مقایسه با پژوهش قبلی شکاف تحقیقاتی قابل توجهی در این مطالعه‌ها مشاهده می‌شود که سعی بر آن است تا با پرداختن به دیگر ابعاد اقتصاد گردشگری متأثر از تحریم‌ها، این پژوهش برای پر نمودن این شکاف، دانشی از یک چارچوب مفهومی- نظری مناسب ارائه نماید و نقش هر یک از عناصر و مؤلفه‌های آن بر اقتصاد گردشگری مورد تحلیل و بررسی قرار دهد. تشدید تحریم‌ها به خصوص تحریم‌های تجاری یک‌جانبه‌ی ایالات متحده در تحقیقات قبلی بحث نشده است؛ لذا این تحقیق با توجه به تشدید تحریم‌ها و افزایش تنش‌های بین‌المللی به‌ویژه ایران و ایالات متحده آمریکا می‌تواند جنبه‌های جدیدی از تأثیرگذاری تحریم‌ها را مورد بحث قرار دهد.

با توجه به پشت سر گذاشتن تحریم‌های بین‌المللی ایران و رفع آن‌ها بر اساس قطعنامه‌های شورای امنیت و افزایش تحریم‌های یک‌جانبه‌ی ایالات متحده آمریکا و همراهی برخی از کشورهای اروپایی در محدودیت‌های اخیر، این تحقیق درصدد است وضعیت جدید و تأثیر آن را بر مؤلفه‌های صنعت گردشگری مورد بحث قرار دهد. در شرایط تشدید تحریم‌ها ضروری است تا برای از دست رفتن بازارهای سنتی و همچنین، توسعه و ارتقای ملی و منطقه‌ای بازار گردشگری، تدارک و پیش‌بینی‌های لازم را برای مقابله با بحران‌های احتمالی در نظر گرفت تا این صنعت نوظهور و حساس به حوادث سیاسی و اقتصادی بیش از این در معرض آسیب قرار نگیرد.

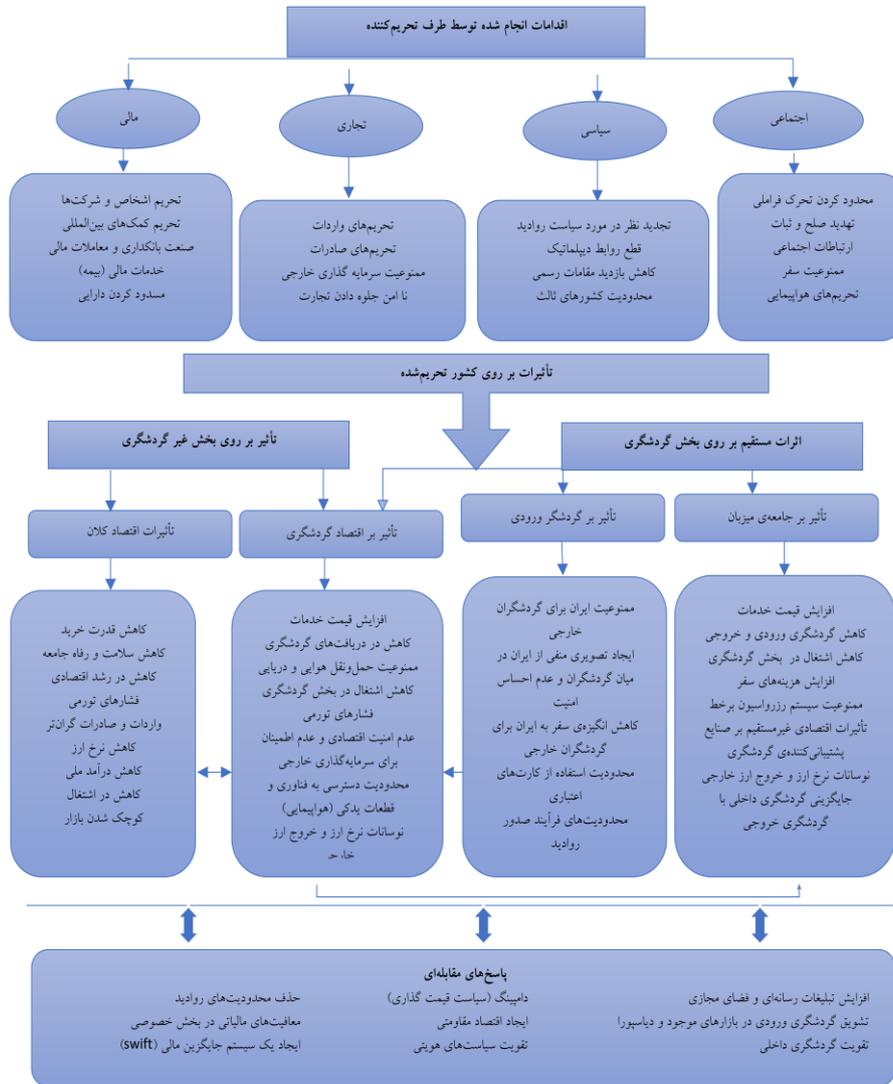
مدل مفهومی

استفن پرات و علیزاده (Pratt & Alizadeh, 2018) به منظور بررسی آثار اقتصادی گردشگری به برآورد تأثیر اقتصادی لغو تحریم‌ها برای گردشگری و اقتصاد گسترده‌تر در

ایران، با استفاده از یک مدل تعادل عمومی قابل محاسبه چندبخشی یک کشور^۱ پرداختند. همان‌طور که توسط سانگ، دویر، لی و کائو (۲۰۱۲) اشاره شده است، روش CGE دقیق‌ترین روش برای درک تأثیرات اقتصادی گردشگری است (Song et al., 2012). مدل‌های CGE مناسب‌ترین ابزار به‌عنوان یک روش پذیرفته‌شده برای تحلیل صحیح تأثیرات اقتصادی گردشگری هستند و از آن‌ها در کاربردهای مختلف استفاده شده است. این موارد شامل تأثیرات اقتصادی تغییرات در گردشگری ورودی (Adams & Parmenter, 1992; Meng, 2014)، تأثیرات اقتصادی بحران‌های گردشگری (Blake & Sinclair, 2003; Pambudi, McCaughey et al., 2009)، تأثیر اقتصادی رویدادهای خاص (Li & Jago, 2013; Madden, 2002) و تأثیرات اقتصادی سیاست اقتصادی، مانند مسائل مالیات (Forsyth, Dwyer et al., 2014)، کاهش فقر (Berritella, Bigano et al., 2008) و تغییرات آب‌وهوایی (Blake, Arbache et al., 2006) است. استفن پرات و علیزاده مدلی را ارائه می‌دهند که بر اساس آن تأثیر تحریم‌ها در چهار زمینه قابل درک را معرفی می‌کنند: اقتصاد کلان، تأثیرات مستقیم، تأثیرات غیرمستقیم و تأثیرات ناشی از آن. در سطح کلان، تحریم‌های اقتصادی هم بر عرضه و هم بر تقاضای اقتصاد تأثیر می‌گذارد.

در این تحقیق برای تناسب مؤلفه‌های مفهومی تشریح شده و ساختار و روابط میان سؤال و با استفاده از تلفیقی از دو مدل هال (۲۰۱۹) و پرات (۲۰۱۸) به کشف مقولات تأثیرگذار در حیطه‌ی سؤالات پژوهش پرداخته و به‌منظور رسیدن به پاسخ‌ها و برآورده شدن اهداف پژوهش در جهت نیل به چهارچوب مفهومی مناسب با موضوع تحقیق یافته‌های به‌دست‌آمده را مورد تجزیه و تحلیل و بررسی قرار می‌دهیم (شکل ۱).

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (محقق ساخته)

روش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر نوع روش، بر توصیف سیستماتیک از وضعیت موجود و تحلیل روابط میان پدیده‌ها استوار است و از لحاظ گستره‌ی زمانی نیز به صورت مقطعی است. پژوهش حاضر کیفی است و در بخش کیفی از روش نمونه‌گیری

موارد خاص یا ویژه و در دسترس بر اساس روش گلوله‌برفی استفاده و حجم نمونه برابر ۲۰ نفر از خبرگان در حوزه صنعت گردشگری بر اساس اشباع نظری انجام گردید. ابتدا به روش مصاحبه نیمه ساختاریافته نظرات خبرگان جمع‌آوری گردید. متن مصاحبه‌ها خط به خط خوانده و به روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم و مطابق با روش استراوس و کوربین توسط نرم‌افزار مکس کیودی‌ای^۱ ۲۰۲۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

از روش کدگذاری سه مرحله‌ای: کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی استفاده شد. در مرحله دوم، روابط میان کدهای اصلی و محورها، شناسایی و عوامل مؤثر بر اقتصاد صنعت گردشگری شناسایی و طبقه‌بندی شد. برای رعایت کیفیت و اعتبار مصاحبه‌ها و روایی سؤالات از دو رویکرد باورپذیری و اطمینان‌پذیری (روش کنترل عضو یا اعتبار پاسخگو)، استفاده شده است؛ به طوری که چهار نفر از مصاحبه‌شوندگان که دسترسی بهتر و سریع‌تری داشتند و از اعتبار لازم در درک مفاهیم تحریم‌های اقتصادی برخوردار بودند، به عنوان گروه کنترل انتخاب و در مراحل کدگذاری، در تعریف مقوله‌ها و دسته‌بندی نهایی با آن‌ها کنترل و اعتبارسنجی شد. همچنین، بررسی ادبیات پژوهش نیز مورد توجه قرار گرفته و مقوله‌های استخراج‌شده با ادبیات موجود در حوزه تحریم‌های اقتصادی مورد تطبیق قرار داده شد. البته هدف، تطابق جامع با یافته‌های پیشین نبوده؛ هر چند تلاش شد تا اعتبار نتایج بر پایه تعمیم ضمنی یافته‌ها (مقایسه با یافته‌های پژوهش‌های مشابه) حفظ شود.

یافته‌ها

برای انجام این تحقیق، بیست نفر از خبرگان در حوزه صنعت گردشگری شناسایی و مصاحبه انجام شد. از شاخص‌های آمار توصیفی برای بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان استفاده شده است. فراوانی پاسخ‌دهندگان بر اساس جنسیت، سن، میزان تحصیلات مورد بررسی قرار گرفت. از تعداد کل ۲۰ نفر مصاحبه‌شونده، ۱۸ نفر یعنی ۹۰ درصد نمونه مرد و ۲ نفر یعنی ۱۰ درصد پاسخ‌دهندگان زن بودند. از نظر رده‌ی سنی، ۱

نفر یعنی ۵۰٪ افراد کمتر از ۳۰ سال سن، ۴ نفر یعنی ۲۰٪ افراد بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۷ نفر یعنی ۳۵٪ افراد بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۸ نفر یعنی ۴۰٪ درصد افراد نیز ۵۰ سال و بیشتر هستند. از نظر مدارج تحصیلی، ۳ نفر (معادل ۱۵٪) از پاسخ‌دهندگان مدرک کارشناسی، ۷ نفر (معادل ۳۵٪) از پاسخ‌دهندگان مدرک کارشناسی و ۱۰ نفر (معادل ۵۰٪) از پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات دکتری هستند.

ایجاد مقوله‌ها (کدگذاری محوری)

هدف این مرحله از کدگذاری، برقراری رابطه‌ی بین طبقه‌های تولیدشده در مرحله‌ی کدگذاری باز است. از مصاحبه‌های انجام‌شده ۴ مؤلفه‌ی اصلی استخراج شد و از مؤلفه‌های اصلی برای ۱۰ مقوله طبقه‌بندی صورت گرفت که شامل ۲۶ متغیر به‌عنوان کد اولیه به‌دست آمد.

جدول ۱. کدگذاری محوری

تکرار	کد اولیه	مقوله‌ی فرعی	مقوله‌ی اصلی
۱۷	کاهش روابط اجتماعی	ارتباطات اجتماعی	اقدامات اجتماعی و مسافرت
۲۵	ایجاد تصویری منفی از ایران در میان گردشگران		
۱۲	محدودیت سفر حمل‌ونقل هوایی و دریایی	تحریم‌های مسافرتی	اقدامات اجتماعی و مسافرت
۳۵	محدودیت دسترسی به فناوری و قطعات یدکی (هواپیمایی)		
۲۵	فشارهای روانی از توریسم	تزلزل صلح و ثبات	اقدامات سیاسی
۵۴	کاهش انگیزه‌ی سفر به ایران برای گردشگران		
۱۱	ممنوعیت ایران برای گردشگران خارجی	تجدیدنظر در مورد سیاست ویزا	اقدامات سیاسی
۱۱	محدودیت‌های پروسه ویزا		
۶۳	کاهش گردشگری ورودی		
۱۲	افزایش هزینه‌های سفر	قطع روابط دیپلماتیک و تعلیق بازدید مقامات رسمی	اقدامات سیاسی
۵۷	کاهش در دریافت‌های گردشگری		

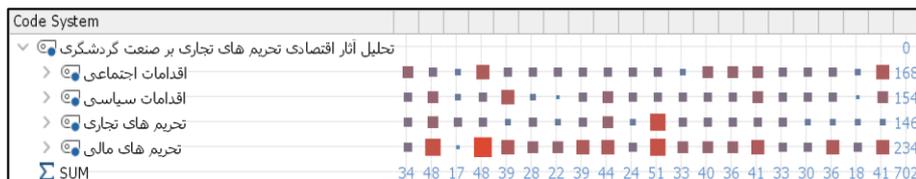
ادامه جدول ۱.

تکرار	کد اولیه	مقوله‌ی فرعی	مقوله‌ی اصلی
۱۵	نوسانات نرخ ارز و خروج ارز خارجی	تحریم‌های واردات تحریم‌های	تحریم‌های اقتصادی و تجاری
۱۵	واردات و صادرات گران‌تر	صادرات	
۲۱	کاهش در اشتغال	اثرات شغلی	
۴۶	کاهش اشتغال در بخش گردشگری		
۴۹	عدم امنیت اقتصادی و عدم اطمینان برای سرمایه‌گذاری خارجی	ممنوعیت سرمایه‌گذاری خارجی	تحریم‌های مالی
۲۱	کوچک شدن بازار	تحریم اشخاص و شرکت‌ها	
۲۶	افزایش قیمت خدمات		
۳۴	کاهش درآمد ملی		
۴۹	کاهش رشد اقتصادی		
۱۸	بد شدن وضعیت سلامت و رفاه جامعه	تحریم کمک‌های بین‌المللی	
۵	کاهش نرخ ارز داخلی	صنعت بانکداری و معاملات مالی خدمات مالی (بیمه)	
۱۱	ممنوعیت سیستم رزرواسیون برخط		
۱۵	محدودیت استفاده از کارت‌های اعتباری		
۱۷	کاهش قدرت خرید		
۳۸	تأثیرات اقتصادی غیرمستقیم بر صنایع پشتیبانی‌کننده‌ی گردشگری		

بررسی و تشریح مقوله‌ها

هر کدام از مقوله‌ها، از یک یا چند مفهوم تشکیل شده‌اند که آن مفاهیم بیانگر «ویژگی‌ها»، «شرایط» و «وضعیت» موجود و یا مطلوب مقوله‌ی مورد نظر است. هم‌زمانی «توصیف» و «تجویز» در مقوله‌های فرعی و محوری تحقیق مورد توجه قرار گرفت و با استفاده از فراوانی کدهای داده شده به مقوله‌ها، اهمیت آن‌ها را مشخص نمود (نمودار ۱ و ۲).

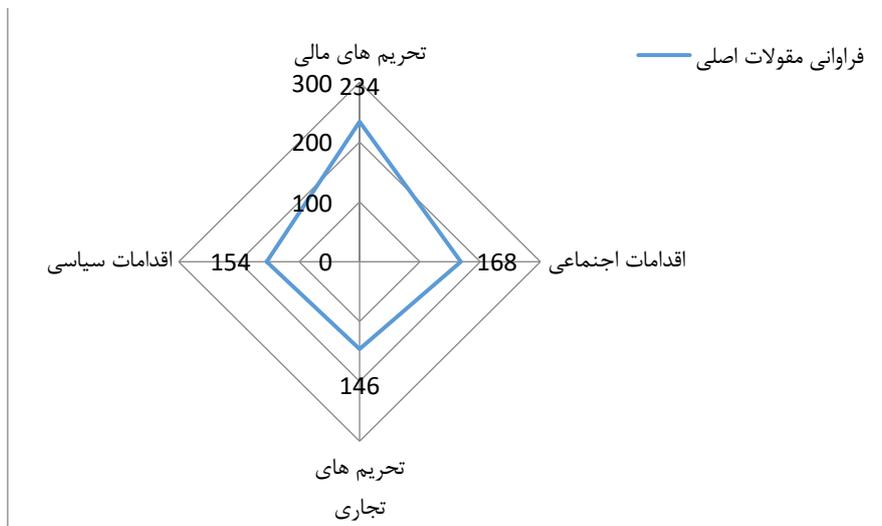
نمودار ۱. فراوانی کدگذاری مقوله‌های اصلی

طبق مؤلفه‌ها و متغیرهای به‌دست آمده بیشترین فراوانی مربوط به تحریم‌های مالی با ۲۳۴ فراوانی و کمترین آن مربوط به تحریم‌های تجاری با ۱۴۶ فراوانی است. توزیع رتبه‌ای فراوانی مقوله‌های اصلی تحریم‌های تأثیرگذار در نمودار ۲ قابل مشاهده است.

نمودار ۲. توزیع رتبه‌ای فراوانی مقوله‌های اصلی تأثیرگذار بر ذهنیت گردشگران ورودی به

خاک ایران

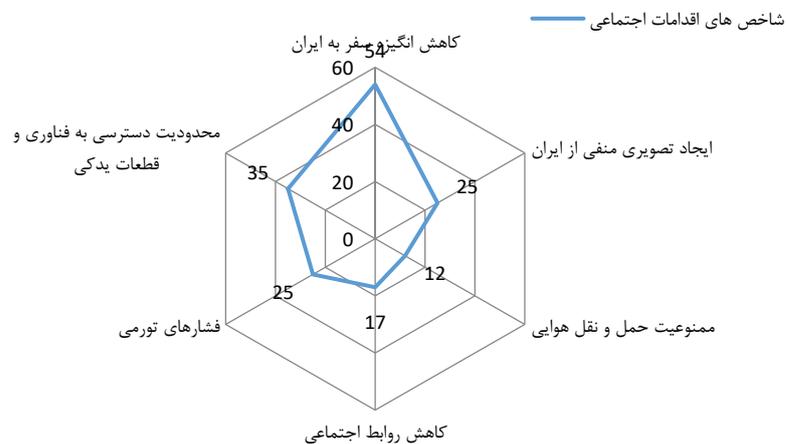

مقوله‌ها، میزان درصد فراوانی تعداد مصاحبه‌شوندگانی که به هر مقوله مورد بررسی قرار گرفت تا عمومیت و گستردگی طیف مقوله‌ی اشاره‌شده در میان همه‌ی افراد به‌دست آید. ۱۰۰ درصد افراد به هر یک از چهار مقوله‌ی اصلی (حداقل یک مقوله‌ی فرعی از هر مقوله‌ی اصلی) شناسایی شده، اشاره داشته‌اند.

سنجش یافته‌های توصیفی در خصوص گویه‌های مقوله‌ی «اقدامات اجتماعی» نشان می‌دهد که از بین کدهای استخراج‌شده از بین مصاحبه‌ها ۲۴٪ کدها به مقوله‌ی اقدامات اجتماعی اشاره داشته‌اند و از این ۲۴٪ در میان مقوله‌های فرعی بیشترین مقدار پاسخ‌ها به زیرمقوله‌ی «زلزل صلح و ثبات» با ۴۷٪ میزان درصد فراوانی اشاره داشته‌اند که از میان این پاسخ‌ها ۶۸٪ مربوط به شاخص «کاهش انگیزه‌ی سفر به ایران برای گردشگران» و ۳۲٪ مربوط به شاخص «فشارهای تورمی» است. زیرمقوله‌ی «تحریم‌های هواپیمایی» با

۲۸٪ میزان درصد فراوانی در رتبه‌ی بعدی قرار می‌گیرد که از میان این پاسخ‌ها ۷۴٪ مربوط به شاخص «محدودیت دسترسی به فناوری و قطعات یدکی (هوایمایی)» و ۲۶٪ مربوط به شاخص «ممنوعیت حمل و نقل هوایی و دریایی» است. همچنین، کمترین مقدار پاسخ‌ها به زیرمقوله‌ی «ارتباطات اجتماعی» با ۲۵٪ میزان درصد فراوانی اشاره داشته‌اند. از میان این پاسخ‌ها ۶۰٪ مربوط به شاخص «ایجاد تصویری منفی از ایران در میان گردشگران» و ۴۰٪ مربوط به شاخص «کاهش روابط اجتماعی» است.

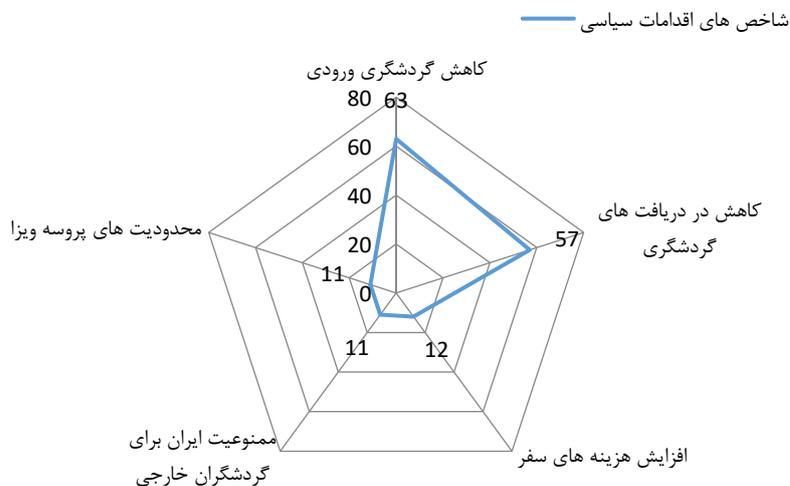
نمودار ۳. توزیع فراوانی زیرشاخص‌های اقدامات اجتماعی

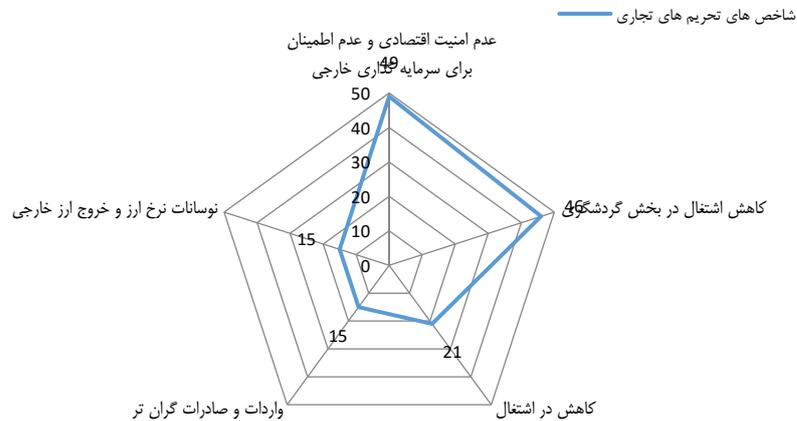
سنجش یافته‌های توصیفی در خصوص گویه‌های مقوله‌ی «اقدامات سیاسی» نشان می‌دهد که از بین کدهای استخراج شده از بین تمام مصاحبه‌ها ۲۲٪ کدها به مقوله‌ی اقدامات سیاسی اشاره داشته‌اند. بیشترین مقدار پاسخ‌ها به زیرمقوله‌ی «تجدیدنظر در مورد سیاست ویزا» با ۵۵٪ و ۷۴٪ مربوط به شاخص «کاهش گردشگری ورودی» و ۱۳٪ مربوط به شاخص «محدودیت‌های پروسه ویزا» و ۱۳٪ مربوط به شاخص «ممنوعیت ایران برای گردشگران خارجی» است. همچنین زیرمقوله‌ی «قطع روابط دیپلماتیک و تعلیق بازدید مقامات رسمی» با ۴۵٪ میزان درصد فراوانی مقدار پاسخ‌های کمتری را به خود اختصاص

داده است که از میان این پاسخ‌ها ۸۳٪ مربوط به شاخص «کاهش در دریافت‌های گردشگری» و ۱۷٪ مربوط به شاخص «افزایش هزینه‌های سفر» است. تحلیل گویه‌های مقوله‌ی «تحریم‌های تجاری» نشان می‌دهد از بین تمام مصاحبه‌ها ۲۱٪ کدها به مقوله‌ی اقدامات سیاسی اشاره داشته‌اند. زیرمقوله‌ی «ممنوعیت سرمایه‌گذاری خارجی» با ۷۹٪ میزان درصد فراوانی اشاره داشته‌اند که از میان این پاسخ‌ها ۴۲٪ مربوط به شاخص «عدم امنیت اقتصادی و عدم اطمینان برای سرمایه‌گذاری خارجی» و ۴۰٪ مربوط به شاخص «کاهش اشتغال در بخش گردشگری» و ۱۸٪ مربوط به شاخص «کاهش در اشتغال» است. همچنین، زیرمقوله‌ی «تحریم‌های واردات و تحریم‌های صادرات» با ۲۱٪ میزان درصد فراوانی مقدار پاسخ‌های کمتری را به خود اختصاص داده است که از میان این پاسخ‌ها ۵۰٪ مربوط به شاخص «نوسانات نرخ ارز و خروج ارز خارجی» و ۵۰٪ مربوط به شاخص «واردات و صادرات گران‌تر» است.

نمودار ۴. توزیع فراوانی زیرشاخص‌های اقدامات سیاسی

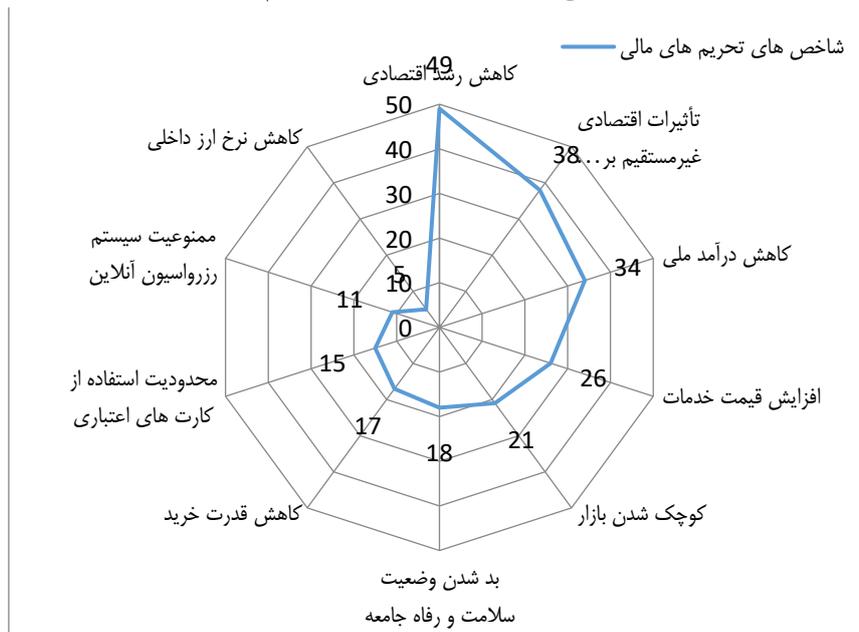
نمودار ۵. توزیع فراوانی زیرشاخص‌های تحریم‌های تجاری

سنجش یافته‌های توصیفی در خصوص گویه‌های مقوله‌ی «تحریم‌های مالی» نشان می‌دهد که از بین کدهای استخراج‌شده از بین تمام مصاحبه‌ها ۳۳٪ کد به مقوله‌ی تحریم‌های مالی اشاره داشته‌اند و از این ۳۳٪ در میان مقوله‌های فرعی بیشترین مقدار پاسخ‌ها به زیرمقوله‌ی «تحریم اشخاص و شرکت‌ها» با ۵۵٪ میزان درصد فراوانی اشاره داشته‌اند که از میان این پاسخ‌ها ۳۸٪ مربوط به شاخص «کاهش رشد اقتصادی»، ۲۶٪ مربوط به شاخص «کاهش درآمد ملی»، ۲۰٪ مربوط به شاخص «افزایش قیمت خدمات» و ۱۶٪ مربوط به شاخص «کوچک شدن بازار» است. زیرمقوله‌ی «صنعت بانکداری و معاملات مالی خدمات مالی (بیمه)» با ۳۷٪ میزان درصد فراوانی در رتبه‌ی بعدی قرار می‌گیرد که از میان این پاسخ‌ها ۴۴٪ مربوط به شاخص «تأثیرات اقتصادی غیرمستقیم بر صنایع پشتیبانی‌کننده‌ی گردشگری»، ۲۰٪ مربوط به شاخص «کاهش قدرت خرید»، ۱۷٪ مربوط به شاخص «محدودیت استفاده از کارت‌های اعتباری»، ۱۳٪ مربوط به شاخص «ممنوعیت سیستم رزرواسیون برخط» و ۶٪ مربوط به شاخص «کاهش نرخ ارز داخلی» است. همچنین، کمترین مقدار پاسخ‌ها به زیرمقوله‌ی «تحریم کمک‌های

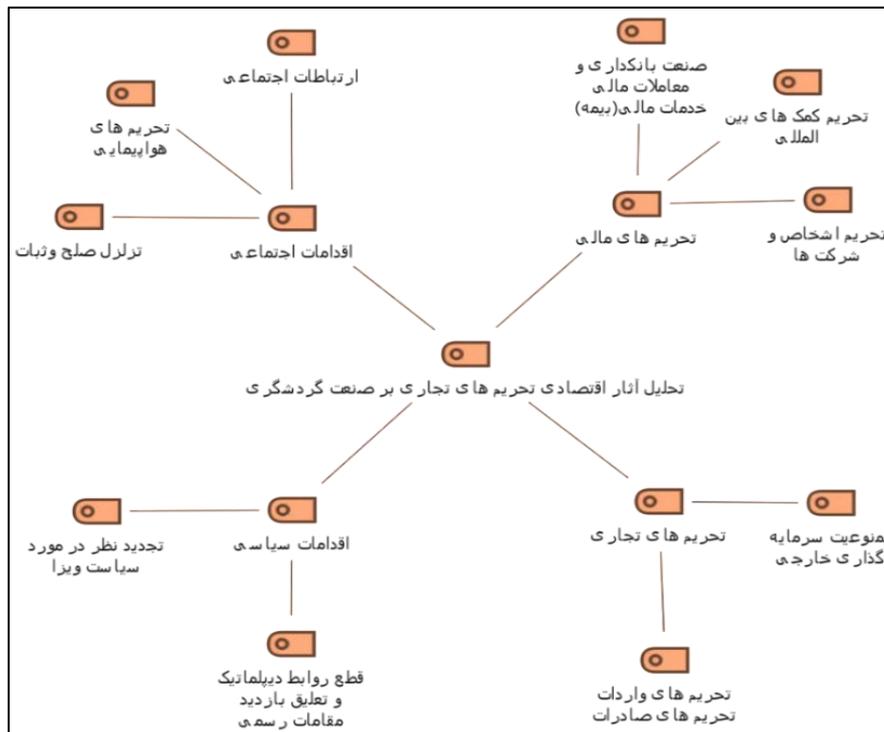
بین‌المللی» با ۸٪ میزان درصد فراوانی اشاره داشته‌اند که این پاسخ‌ها مربوط به شاخص «بد شدن وضعیت سلامت و رفاه جامعه» است.

نمودار ۶. توزیع فراوانی زیرشاخص‌های تحریم‌های مالی

با بررسی داده‌های مدل درختی طراحی شده توسط نرم‌افزار، رابطه‌ی بین مقوله‌های اصلی، فرعی و کدهای باز به تفصیل انجام شد (شکل ۲). با وجود آنکه هر یک از عوامل و مقوله‌های اصلی و فرعی تحریم‌ها بر ذهنیت گردشگران ورودی دارای سهم بالایی هستند، اما سهم تأثیرگذاری هر یک مؤلفه‌ها و گویه‌ها و شاخص‌ها به‌طور مجزا بر ذهنیت گردشگران ورودی متفاوت بوده و در این میان در بین مقوله‌های اصلی تأثیرگذار «عوامل تحریم‌های مالی» یکی از تأثیرگذارترین عوامل مؤثر بر ذهنیت گردشگران ورودی و همچنین بر صنعت گردشگری ایران بوده است.

شکل ۳. مدل درختی مقوله‌های اصلی و فرعی آثار اقتصادی تحریم‌های تجاری بر صنعت گردشگری

بحث و نتیجه‌گیری

تحریم‌های تجاری و تحریم‌های یک‌جانبه‌ی ایالات متحده علیه ایران تأثیرات منفی و مثبتی بر گردشگری داشته است. دولت با سیاست‌گذاری و اقدامات مقابله‌ای (مانند حذف روادید، حذف مهر گذرنامه‌ها و...) و کاهش ارزش پول ایران، ارزان قیمت شدن ایران به‌عنوان یک مقصد گردشگری و بهبود درآمدی و افزایش تعداد گردشگران بین‌المللی در ایران در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۵-۱۴۰۳ از ۵ میلیون نفر در سال ۱۳۹۵ به بیش از ۷ میلیون نفر در سال ۱۴۰۳ که افزایش ۵۸ درصدی را نشان می‌دهد (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۳).

یافته‌ها نشان داد جایگاه وزنی چهار مقوله شامل عوامل اقدامات اجتماعی، سیاسی، تحریم‌های تجاری و مالی بر اساس مصاحبه‌های انجام‌شده با ۲۰ خبره، تعداد ۲۶ کد اولیه

از میان ۷۰۲ بخش از مصاحبه‌ها شناسایی شد. از نتایج تحلیل ۴ مؤلفه‌ی اصلی استخراج شد و از مؤلفه‌های اصلی، تعداد ۱۰ مقوله طبقه‌بندی صورت گرفت که شامل ۲۶ متغیر به‌عنوان کد اولیه به‌دست آمد. ۱۰۰ درصد افراد به هر یک از چهار مقوله‌ی اصلی شناسایی شده، اشاره داشته‌اند.

آثار تحریم بر مقوله‌های اصلی نشان می‌دهد، مقوله‌ی تحریم‌های مالی با تعداد ۲۳۴ کد تخصیص یافته در رتبه‌ی اول است؛ مقوله‌ی اقدامات اجتماعی با تعداد ۱۶۸ کد در رتبه‌ی دوم قرار دارد، مقوله‌ی اقدامات سیاسی با ۱۵۴ کد در رتبه‌ی سوم است و مقوله‌ی تحریم‌های تجاری با تعداد ۱۴۶ کد در رتبه‌ی آخر یعنی رتبه‌ی چهارم قرار دارد.

نتایج تحقیق نشان داد با افزایش تحریم‌های ایالات متحده آمریکا، تحریم گردشگری تأثیر عمیق‌تری بر اقتصاد گردشگری ایران گذاشته است. همچنین بر تصویر تجاری مقصد تأثیر منفی می‌گذارد، سفرهای بین‌المللی به شدت محدود می‌شود، سرمایه‌گذاری مالی و زنجیره‌ی تأمین مختل شده است و در کامل‌ترین اشکال تحریم‌ها، مشکلات اقتصادی و شخصی قابل توجهی را تجربه می‌کنند. همچنین، این تجزیه و تحلیل نشان می‌دهد که از نظر تاریخی، کشورهایی چون ایران که در معرض تحریم قرار می‌گیرند، اگرچه مقاصد اصلی گردشگری یا بازارهای مولد گردشگری نیستند، اما گردشگری اغلب بخش مهمی از اقتصاد آن‌ها به‌ویژه در حوزه‌ی مالی است.

مقایسه‌ی نتایج این تحقیق با پژوهش‌های داخلی نشان می‌دهد در ارائه‌ی یک مدل تجربی و نظری یا یک چارچوب مفهومی مقالات داخلی اشاره‌ای نشده است؛ اما با تأثیرگذاری تحریم‌ها بر صنعت گردشگری ایران اتفاق نظر وجود دارد. اکثر مطالعات داخلی و خارجی در بررسی چهار مؤلفه‌ی کاهش ارزش پول ملی در مطالعه‌ی سیامک سیفی و مایکل هال (۲۰۲۰) و پیرما، بلوکونف و راستورگوف (۲۰۱۸)، محدودیت روادید در مقاله‌ها، محدودیت درآمدی و کارت‌های اعتباری در تحقیق دیمتری الکساندروویچ کوزلوف (۲۰۱۸) و تصویر منفی مقصد در پژوهش یو، مک‌مانوس و همکاران (۲۰۲۰) اتفاق نظر داشتند که در پژوهش حاضر نتایج مشابهی به‌دست آمد.

در رابطه‌ی بین تحریم‌ها و گردشگری مواردی مانند ممنوعیت سفر و تحرک محدودکننده، توسعه‌ی تصاویر منفی و ناپایدار مقصد، کاهش بازارها و اقتصاد آسیب‌دیده و مقابله با پاسخ به تحریم‌ها و... مقوله‌هایی هستند که مورد توجه قرار گرفته‌اند. علاوه بر این، چارچوبی جامع برای درک ارتباط بین تحریم‌ها و گردشگری ارائه شده است و چگونگی تأثیر گردشگری را در محیط اقتصاد کلان یک کشور در معرض تحریم نشان می‌دهد و اثرات مستقیم و غیرمستقیم تحریم‌ها را بر گردشگری نشان می‌دهد. همچنین، برخی از چگونگی‌های تأثیر اقتصادی گردشگری در یک مقصد تحت تأثیر تحریم‌ها و اثرات اجتماعی و زیست‌محیطی متعاقب آن برجسته شده است.

برخی از موضوعات شناسایی شده در اینجا به وضوح اهمیت فزاینده‌ای برای مطالعات گردشگری دارند و برخی از بینش‌های بالقوه‌ای را نشان می‌دهند. در سطح کلان، نقش دولت در گردشگری اهمیت آشکاری دارد. در سطح خرد، ابعاد ژئوپلیتیکی جابه‌جایی، مهمان‌نازای و محدودیت‌های تلاش‌شده‌ی تحرک‌ها و گذرگاه‌های مرزی و کشورهای همسایه، بینش‌هایی را در مورد تحلیل سیاسی قلمرو، گردشگری و فضا و بازار گردشگری ارائه می‌دهد. حوزه قابل توجهی برای تحقیقات آینده به ویژه در مورد تأثیرات تحریم‌ها بر کشورهای ثالث و همچنین، اثرات بلندمدت تحریم‌ها بر مسیرهای توسعه‌ی گردشگری در مقاصد تحریم‌شده باقی می‌ماند.

پیشنهاد‌های پژوهش

- یافته‌ها نشان داد تحریم‌ها بر گردشگری ایران مؤثر است. شکاف‌های متعددی در درک روابط بین تحریم‌ها برای گردشگری وجود دارد. مطالعه‌های عمیق درباره‌ی واکنش‌های سیاست‌های تجاری و دولت به تحریم‌ها بسیار محدود است. لذا پیشنهاد می‌شود کمیته‌ی واکنش به فرآیندها و اقدامات تحریمی در حوزه گردشگری تشکیل شود و فرآیندهای تصمیم‌گیری در رابطه با گردشگری به‌عنوان بخشی از ترکیب سیاست رفع تحریمی دولت و نهادهای مرتبط وجود دارد.

- علاوه بر بررسی رابطه‌ی بین گردشگری و تحریم‌ها در تمام جنبه‌های سیستم‌های گردشگری، باید توجه بیشتری به درک ابزارهایی که بازیگران بخش خصوصی از جمله

شرکت‌های فراملیتی به رژیم‌های تحریم پاسخ می‌دهند، معطوف شود. علاوه بر این، مطالعات طولی نیز برای ارزیابی اثربخشی سیاست‌های دولت تحریم‌شده و نهاد یا کشور تحریم‌کننده در بلندمدت مورد نیاز است. این امر به‌ویژه با توجه به اینکه به نظر می‌رسد بسیاری از کشورهای تحریم‌شده در برابر تحریم‌ها نسبتاً انعطاف‌پذیر هستند، تجربیات آن‌ها حتی ممکن است بینشی برای درک بهتر اثربخشی سیاست خارجی و سیاست اقتصادی در سطح کلان و همچنین، ظرفیت سیاست‌ها و مقاصد اقتصادی ملی برای پاسخگویی مؤثر به بحران و فشار خارجی ارائه دهند.

- پیوستن ایران به مجامع جهانی مانند بریکس، شانگهای و آسیای میانه و قفقاز می‌تواند از جنبه‌های گردشگری برای ما اولویت داشته باشد؛ لذا یکی از سیاست‌های دولت می‌تواند توجه به حوزه‌ی تمدنی ایران در مجامع جهانی است.

- با استفاده از ظرفیت این صنعت در کشور می‌توانیم شخصیت صلح‌دوست و مهمان‌نوازی جامعه‌ی ایران اسلامی را بدون واسطه‌ی رسانه‌های غرب به جهانیان بشناسانیم. پس با توجه به تمام ظرفیت‌های گردشگری و آثاری که در جامعه خواهد داشت، در حال حاضر تنها گام لازم، مطالعه و تعیین اولویت‌های توسعه گردشگری، تدوین الگوی توسعه مبتنی بر مشخصه‌های خاص اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی ایران است.

- سیاه‌نمایی سیاسی و فرهنگی علیه ایران در جهان، به مصلحت درازمدت کشور ما نیست. ایران نباید به این هجوم گسترده و سنگین فرهنگی بی‌تفاوت باشد. اصلاح سیاست بازاریابی و بازار هدف گردشگری می‌تواند با کمک بخش خصوصی و ارزان‌سازی سفر به ایران راهگشا باشد.

- این تحقیق از نوع کیفی انجام شد، برای تحقیقات آینده ترکیبی از روش‌های کیفی و کمی پیشنهاد می‌گردد.

محدودیت‌های تحقیق

همواره پژوهشگران در تحقیقات خود با محدودیت‌هایی مواجه هستند که بخشی از آن‌ها حتی در ابتدای کار نیز خود را نشان می‌دهند. این تحقیق نیز همانند سایر تحقیقات مبتنی بر روش علمی، دارای یک سری محدودیت‌هایی است که در زیر به آن‌ها اشاره می‌شود:

این تحقیق محدود به جغرافیای خاصی است؛ زیرا این نمونه عمدتاً یک بخش را پوشش می‌دهد. این نمونه احتمالاً همه‌ی شاخه‌ها و بخش‌های صنعت را پوشش نمی‌دهد. لذا گستردگی بیشتر و بخش‌های هدف و مؤثر در صنعت می‌تواند نتایج دقیق‌تری داشته باشد.

تعارض منافع

تعارض منافی وجود ندارد.

ORCID

Ali Movahed

<https://orcid.org/0000-0001-8500-8340>

منابع

۱. آنتونیو، کاترینا (۱۴۰۳). گردشگری شکلی از روابط بین‌الملل، ترجمه علی موحد و عبدالکریم ویسی، انتشارات دانشگاه خوارزمی، تهران.
۲. امینان، ناصر، میرعلی، سید نقوی (۱۳۹۷). ارائه الگوی حکمروایی مطلوب گردشگری در ایران. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۳(۴۲)، ۶۷. <https://doi.org/10.22054/tms.2018.9018>
۳. ایمانی خوشخو، محمدحسین، علیزاده، ولی‌الله، سلیمانی، احمدرضا (۱۳۹۵). تحلیل اثرات اقتصادی گردشگری ورودی به شهرستان نور با استفاده از مدل گردش پولی. گردشگری و اوقات فراغت، دوره ۳ زمستان، شماره ۷، ۳۹-۵۲.
۴. حکم‌آبادی، علی‌اکبر، دولت‌آبادی، افسانه (۱۳۹۹). بررسی حقوقی و اقتصادی تأثیر تحریم‌ها بر صنعت گردشگری. مجله قانون یار، ۴(۱۳). [COD Article: M6SH13D4S2020](https://doi.org/10.22054/tms.2018.9018).
۵. سیف‌پناهی شعبانی، جبار، دستگردی، مهدی، رنجبر، نادر، سرومنش، رحیم (۱۴۰۱). نقشه‌ی راه استراتژیک توسعه‌ی گردشگری ورزشی ایران در شرایط تحریم. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای اقتصادی، ۹۱(۳)، ۱-۲۱. [DOR: 20.1001.1.27173747.1401.3.9.6.7](https://doi.org/10.22054/tms.2018.9018).
۶. شکوری، بهرام، خوشنویس یزدی، سهیلا، ناطقیان، نیلوفر (۱۳۹۶). تأثیر توسعه‌ی گردشگری بر اقتصاد ایران. پژوهشنامه اقتصاد و کسب‌وکار، ۸(۱۶)، ۳۳-۵۲.

۷. صامتی، مجید، حسینی کندلجی، میرهادی، احسانی فرید، مینا (۱۳۹۴). بررسی تأثیر ثبات سیاسی و حاکمیت قانون بر تعداد ورود گردشگران، مطالعه‌ی موردی: کشورهای منتخب اسلامی طی دوره‌ی ۲۰۱۲-۱۹۹۶. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران* (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی)، ۴(۳) (پیاپی ۱۱)، ۱-۱۴. DOI: [20.1001.1.23221453.1394.4.3.1.3](https://doi.org/10.1001.1.23221453.1394.4.3.1.3)
۸. متقی، سمیرا (۱۳۹۹). تحلیل مقایسه‌ای گردشگری منطقه‌ای با رویکرد درآمد محور. نشریه گردشگری شهری، ۷(۲)، ۸۵-۹۶. DOI: [10.22059/jut.2019.266636.543](https://doi.org/10.22059/jut.2019.266636.543)
۹. مروت، حبیب، سالم، علی اصغر، خادم نعمت‌اللهی، محبوبه (۲۰۱۸). شناسایی عوامل مؤثر بر تقاضای گردشگری خارجی. *پژوهشنامه اقتصادی*، ۱۸(۶۹)، ۲۷۵-۳۰۶. DOI: [10.22054/joer.2018.8870](https://doi.org/10.22054/joer.2018.8870)
۱۰. بعقوبی منطری، پریسا، آقامیری، سیدامید (۱۳۹۷). شناسایی استراتژی‌های توسعه پایدار صنعت گردشگری ایران با استفاده از تکنیک متاسوات و ارائه‌ی راهکارهای مناسب. *بررسی‌های بازرگانی*، ۱۵(۸۶۸۷)، ۱-۱۶.
11. Abi-Saab, G. (2001). The concept of sanction in international law. In V. Gullwlland Debas (Ed.), *United Nations sanctions and international law* (pp. 29-41). KluwerLow International.
12. Adams, P., & Parmenter, B. (1992). (The medium term significance of international tourism for the state economies: Centre of policy studies. *Monash University* .
13. Akbarnataj, H., & Mirtaghyian, M. (2015). The impact of sanctions on destination image tourism of Iran. *Tourismos*, 10(1), 255-266.
14. Alipour, H., & Kilic, H. (2005). An institutional appraisal of tourism development and planning: The case of the Turkish Republic of North Cyprus (TRNC). *Tourism Management*, 26(1), 79-94. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.08.017>
15. Altinay, L., & Bowen, D. (2006). Politics and tourism interface: The case of Cyprus. *Annals of Tourism Research*, 33(4), 939-956. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2006.03.020>

16. Blake, A., & Sinclair, M. T. (2003). Tourism crisis management: US response to September 11. *Annals of Tourism Research*, 30(4), 813-832 .
17. Becker, C., & George, B. P. (2011). Rapid rail transit and tourism development in the United States. *Tourism Geographies*, 13(3), 381-397.
DOI: [10.1080/14616688.2011.570779](https://doi.org/10.1080/14616688.2011.570779)
18. Berritella, M., Bigano, A., Roson, R., & Tol, R. S. (2006). A general equilibrium analysis of climate change impacts on tourism. *Tourism management*, 27(5), 913-924 .
19. Butler, R. (1993). Tourism—an evolutionary perspective. In J. G. Nelson, R. W. Buter, & G. Wall (Eds.), *Tourism and sustainable development: Monitoring, planning, managing* (PP. 25-39). Univercity of Waterloo Press.
20. Butler, R., & Suntikul, W. (2017). *Tourism and political change*. Goodfellow Publishers.
21. Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies*, 1(1), 7-25.
<https://doi.org/10.1080/14616689908721291>
22. Crawford, N. C. (1999). Trump card or theater? An introduction to two sanctions debates. In N. C. Crawford & A. Klotz (Eds.), *How Sanctions Work* (pp. 3-24). Springer.
23. Du, D., Lew, A. A., & Ng, P. T. (2016). Tourism and economic growth. *Journal of Travel Research*, 55(4), 454-464.
DOI: [10.1177/0047287514563167](https://doi.org/10.1177/0047287514563167)
24. Farmaki, A., Altinay, L., Botterill, D., & Hilke, S. (2015). Politics and sustainable tourism: The case of Cyprus. *Tourism Management*, 47, 178-190. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.09.019>
25. Forsyth, P., Dwyer ,L., & Spurr, R. (2014). Is Australian tourism suffering Dutch disease? *Annals of Tourism Research*, 46, 1-15 .
26. Habibi, F., Rahmati, M., & Karimi, A. (2018). Contribution of tourism to economic growth in Iran's Provinces: GDM approach, *Future Business Journal*, 4, 261–271, <https://doi.org/10.1016/j.fbj.2018.09.001>

27. Hagemeyer, J., Stoll, T., Blockmans, S., Hartwell, C., Gött, H., Karunsk, K., & Maurer, A. (2020). *Extraterritorial sanctions on trade and investments and European responses*. European parliament.
28. Hall, C. M. (2005). *Tourism: Rethinking the social science of mobility*. Prentice-Hall, 448pp, ISBN 058232789X (Pbk).
29. Hall, C. M. (2010). Power in tourism: Tourism in power. In D. V. L. Mackleod & J. G. Carrier (Eds.), *Tourism, power and culture: Anthropological insights* (pp. 199-213). Chanel View Publications.
<https://doi.org/10.21832/9781845411268-014>
30. Hall, C. M. (2017). Tourism and geopolitics: The political imaginary of territory, tourism and space. In D. R. Hall (Ed.), *Tourism and geopolitics: Issues from Central and Eastern Europe* (pp. 15-24). CABI.
DOI: [10.1079/9781780647616.0015](https://doi.org/10.1079/9781780647616.0015)
31. Hindley, B., & Smith, A. (1984). *Comparative advantage and trade in services*. *World Economy*, 7(4), 369-390.
32. Hufbauer, G. C., Schott, J. J., & Elliott, K. A. (1990). *Economic sanctions reconsidered: History and current policy* (Vol. 1), Peterson Institute for international Economics.
33. Ivanov, S., Sypchenko, L., & Webster, C. (2017). International sanctions and Russia's hotel industry: The impact on business and coping mechanisms of hoteliers. *Tourism Planning & Development*, 14(3), 430-441. DOI: [10.1080/21568316.2016.1204358](https://doi.org/10.1080/21568316.2016.1204358)
34. Khodadadi, M. (2016). A new dawn? The Iran nuclear deal and the future of the Iranian tourism industry. *Tourism Management Perspectives*, 18, 6-9. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2015.12.019>
35. Khoshkhoo, M. H. I., Alizadeh, V., & Pratt, S. (2017) The Economic Contribution of Tourism in Iran: An Input-output Approach, *Tourism Analysis*, 22(3):435-441. DOI:10.3727/108354217X14955605216168
36. Lew, A. A. (2011). Tourism's role in the global economy. *Tourism Geographies*, 13(1), 148-151. DOI: [10.1080/14616688.2010.531046](https://doi.org/10.1080/14616688.2010.531046)

37. Li, S., & Jago, L. (2013). Evaluating economic impacts of major sports events—a meta analysis of the key trends. *Current Issues in Tourism*, 16(6), 591-611 .
38. Madden, J. R. (2002). The economic consequences of the Sydney Olympics: the CREA/Arthur Andersen study. *Current Issues in Tourism*, 5(1), 7-21.
39. Meng, S. (2014). The role of inbound tourism in the Singaporean economy: A computable general equilibrium (CGE) assessment. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 31(8), 1071-1089 .
40. Morakabati, Y. (2011). Deterrents to tourism development in Iran. *International Journal of Tourism Research*, 13(2), 103-123.
DOI:[10.1002/jtr.802](https://doi.org/10.1002/jtr.802)
41. Motaghi, S. (2019). Comparative analysis of regional tourism with an income-oriented approach. *Journal of Urban Tourism*, 7(2), 85-96.
Doi:[10.22059/jut.2019.266636.543](https://doi.org/10.22059/jut.2019.266636.543) (In Persian)
42. Mozaffari, A., Karimian, R., & Mousavi, S. (2017). The return of the 'Idea of Iran' (2005–2015). In R. Buthler & W. Senticul (Eds.). *Tourism and political change* (pp. 186-199). Goodfellow Publishrs.
DOI:[10.23912/9781910158814-3420](https://doi.org/10.23912/9781910158814-3420)
43. Nejati, M., & Bahmani, M. (2020). The economic impacts of foreign direct investment in oil and gas sector: A CGE analysis for Iranian economy. *Energy Strategy Reviews*, 32.
<https://doi.org/10.1016/j.esr.2020.100579>
44. Pambudi, D., McCaughey, N., & Smyth, R. (2009). Computable general equilibrium estimates of the impact of the Bali bombing on the Indonesian economy. *Tourism management*, 30(2), 232-239 .
45. Pratt, S., & Alizadeh, V. (2018). The economic impact of the lifting of sanctions on tourism in Iran: A computable general equilibrium analysis. *Current Issues in Tourism*, 21(11), 1221-1238.
DOI:[10.1080/13683500.2017.1307329](https://doi.org/10.1080/13683500.2017.1307329)
46. Seyfi, S., & Hall, C. M. (2018). *Tourism in Iran: Challenges, development and issues*: Routledge.

47. Song, H., & Lin, S. (2010). Impacts of the financial and economic crisis on tourism in Asia. *Journal of Travel Research*, 49(1), 16-30. DOI: [10.1177/0047287509353190](https://doi.org/10.1177/0047287509353190)
48. Seyfi, S., & Hall, C. M. (2020). Sanctions and tourism: effects, complexities and research. *Tourism Geographies*, 22(4-5), 749-767 .

References [In Persian]

1. Aminian, N., Mir Ali, S. N. (2017). Presenting the ideal governance model for tourism in Iran. *Tourism Management Studies Quarterly*, 13(42), 67. <https://doi.org/10.22054/tms.2018.9018>
2. Antonio. K. (1403). *Tourism is a form of international relations*, (A Movahed & A. K. Vaisi, Trans). *Kharazmi University Press, (In Persian)*
3. Hokamabadi, A. A., & Dolatabadi, A. (2019). Legal and economic study of the impact of sanctions on the tourism industry. *Qanun Yar Journal*, 4 (13) Article Cod: M6SH13D4S2020
4. Imani Khoshkho, M. H., Alizadeh, V., & Soleimani, A. R. (2016). Analysis of the economic effects of inbound tourism to Noor County using the monetary flow model, *Tourism and Leisure*, 3(7), 39 – 52.
5. Yaghubi Manzari, P., & Aghamiri, S. O. (2017). Identifying strategies for the sustainable development of Iran's tourism industry using the Metaswat technique and providing appropriate solutions. *Business Reviews*, 15(8687), 1-16.
6. Marovat, H., Salem, A. A., & Khadem Nematollahi, M. (2018). Identifying factors affecting foreign tourism demand. *Economic Journal*, 18(69), 275-306. [doi:10.22054/joer.2018.8870](https://doi.org/10.22054/joer.2018.8870). (In Persian)
7. Motaghi, S. (2019). Comparative analysis of regional tourism with an income-oriented approach. *Journal of Urban Tourism*, 7(2), 85-96. [doi:10.22059/jut.2019.266636.543](https://doi.org/10.22059/jut.2019.266636.543)
8. Shakuri, B., Khoshnovis Yazdi, S., & Nateghiyan, N. (2016). The impact of tourism development on Iran's economy. *Journal of Economics and Business*, 8(16), 33-52. [Cod Article: M6SH13D4S2020](https://doi.org/10.22054/jeb.2016.266636.543)

9. Samati, M., Hosseini Kandalji, M., & Ehsani Farid, M. (2014). Investigating the effect of political stability and the rule of law on the number of tourists, a case study: Selected Islamic countries during the period of 1996-2012. *Strategic researches on social issues of Iran*, 4(3) [doi: 20.1001.1.23221453.1394.4.3.1.3](https://doi.org/10.1001.1.23221453.1394.4.3.1.3)
10. Seif Panahi Shabani, J., Dastgerdi, M., Ranjbar, N., & Sarvmanesh, R. (1401). Strategic roadmap for the development of Iranian sports tourism under sanctions, *Quarterly Journal of Economic Geography Research*, 3(91), 1-21. DOR: 20.1001.1.27173747.1401.3.9.6.7

استناد به این مقاله: موحد، علی، قاسمی، مسلم و کرمانیان، سید حامد. (۱۴۰۴). تحلیل آثار اقتصادی تحریم‌های تجاری بر صنعت گردشگری ایران. *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*، ۲۰ (۷۲)، ۱۳۳-۱۷۶.

doi: 10.22054/tms.2025.83166.3005

Tourism Management Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.